Ա. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 73 — ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ 29 ՄԱՐՏ 1884 (Ն. Տ.) 10 ԱՊՐԻԼ — 14 ՃԷՄԱԶԻԼ ԱԽԸՐ 1301

ԱՐԵՒԵԼՔ

ՕՐԱԳԻՐ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԱԶԳԱՅԻՆ

ՊԱՅՄԱՆՔ

Ծանուցման տողն մէկ անգամի համար 3 դահեկան. երկու անգամի համար 2 դահեկան է. աւելի անգամներու համար զատ սակարկութիւն կըլլայ:

Օրագրոյս վերաբերեալ նամակ կամ որ և իցէ գրուածք պէտք է ուղղել

«Առ Խմբագրութիւն ԱՐԵՒԵԼՔ օրագրոյ»

ԽՄԲԱԳՐԱՏՈՒՆ Գալաթիա, Իզմիրլի օղլու խան, թ. 19.

[illegible]

درعلیه‌ده غلطه‌ده ازمیرلی اوغلی خانده ۱۹ نمروده

{آره‌ولك} غزته‌سی اداره‌سنه

40 ՓԱՐԱ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Պոլսոյ համար	Տարեկան	դահեկան արծաթ	200
« «	Վեցամսեայ	« «	100
« «	Եռամսեայ	« «	50
« «	Ամսական	« «	20
« «	Համար	« «	1
Գաւառաց համար	Տարեկան	« «	240
« «	Վեցամսեայ	« «	120
« «	Եռամսեայ	« «	60
Օտար երկիրներ	Տարեկան	Ֆրանք	56
» «	Վեցամսեայ	«	28

Դուրս ղրկուած լրագրաց ճամբու ծախքը Խմբագրութեան վրայ է:

40 ՓԱՐԱ

Կ. ՊՈԼԻՍ

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ 29 ՄԱՐՏ

ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԱԿԱՆ ԸՆՏՐՈՒԹԻՒՆ

Ազգային Երեսփոխանական ժողովը վաղը պիտի կատարէ իր սահմանադրական իրաւանց և պարտականութեանց մեծագոյնն: Ի դիմաց Թուրքիոյ Հայոց պիտի մասնակցի Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսին ընտրութեան: Այս է հրատարակեալ օրակարգն, և այս եղանակութեան արդէն էին յանդիման մէկ ու կէս տարիէ հետէ մեր կատարած խորհրդակցութիւնք և գործողութիւնք: Բայց Կաթողիկոսական խնդրոյն ստացած նորագոյն երևոյթն, որոյ վրայ երէկ խօսեցանք, բազմաց ուշադրութիւնը դարձուցած է այս դիմաւոր կէտին, և այժմ հարցուածներ կան թէ «Ազգային ժողովն ի՞նչպէս պիտի կատարէ Կաթողիկոսական ընտրութիւնը, ռուսական դեսպանատան վերջին յայտարարութեան վրայ:» Այս մասին մեր կարծիքը կը փութանք յայտնել բառ կարի բացորոշ կերպով:

Թուրքիոյ Հայք բաժնեցա մասնակցած են էջմիածնի Հայրապետին ընտրութեան, բայց երբեք Պատրիարքայի կամ օտար ազդեցութեան մը ուրիշ մէկ օրէնքին չեն համաձայնեցուցած իրենց մասնակցութեան եղանակը: Պօլօժենիան Թուրքիոյ մէջ գործադրելի չէ, և ցարդ չէ գործադրուած, ինչպէս մեք ալ չենք կրնար պահանջել որ մեր Սահմանադրութիւնն Էջմիածնի մէջ գործադրի: Մեք էջմիածնի Հայրապետին ընտրութեան մասնակցած ենք միշտ մեր ազգային օրինաց և հաստատութեանց ընծեռած միջոցներովն ու կերպերով: Ստոյգ է թէ այդ մասնակցութիւն միշտ ներկայ Երեսփոխանական ժողովոյ ձեռամբ չէ կատարուած. բայց այդ ժողովոյ տեղ այն ժամանակ մեր գործերը վարող ուրիշ ժողով մը կամ ժողովներ միեւնոյն պաշտօնը վարած են: Միանգամ ընդ միշտ կը հաստատենք զայս պատմական իրողութիւն, ցոյց տալու համար թէ մեք միշտ մեր ներքին օրինաց համեմատ շարժած ենք Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսին ընտրութեան մէջ:

Արդ, ռուսական դեսպանատան վերջին յայտարարութիւնք պէ՞տք է միթէ լքանել տայ մեզ՝ այս բանաւոր և դարաւոր սովորութիւն: Ո՛չ անշուշտ: Ռուսիոյ կառավարութիւնը կրնայ պահանջել, և իրմէ առաջ համայն Ազգն անշուշտ կը պահանջէ, որ Ազգին ամեն մասերն իրենց ձայնն ու քուէն հասցնեն յէջմիածին: Բայց այս ձայնն ու քուէն առնելու և հասցնելու եղանակներն ու միջոցներն Ազգին իւրաքանչիւր մասին իւր ներքին օրինաց ու կանոնաց համեմատ որոշելիք մէկ գործն են, քանի որ քաղաքական պարագայք ցարդ թոյլ չեն տուած որ Ազգն այս մասին միօրինակ և ընդհանուր եղանակ մը որոշէ գործադրութեան: Աստ ի Կ. Պոլիս ունինք Երեսփոխանական Ժողով մը, որ ամեն կարևոր խնդրոց կամ ընտրութեանց մէջ կը գործէ որպէս ներկայացուցիչ համայն Թուրքիաբնակ Հայոց: Իր այս ներկայացուցչական հանգամանքը քանի մը դարէ հետէ ճանչցուած և հաստատուած է բոլոր Թուրքիաբնակ Հայոց կողմէ, և Ռուսիոյ կառավարութիւնն ալ առիթ ունեցած է Ազգային Ժողովոյ նոյն հանգամանքը ճանչելու, հաստատելով Կաթողիկոսական ընտրութիւն մը, զոր նոյն Ժողով 1866ին կատարած է ի դիմաց համայն Թուրքիոյ Հայոց: Բայց կը կարծենք թէ [illegible] Կ. Պոլսոյ Ազգային Ժողովն օրինաւորապէս և բաւականապէս է ներկայացուցիչ ժողով Թուրքիոյ Հայոց: Օտար կառավարութեան մը զայն ճանչնալը կամ չճանչնալը տարբերութիւն չըներ ո՛չ օրինական տեսակէտով, ո՛չ ալ արդարութեան տեսակէտով: Բաւ է հաստատել թէ Թուրքիոյ ամեն Վիճակաց Հայերն, ինչպէս ուրիշ կարևոր ընտրութեանց և ընդհանրական գործոց, նմանապէս Կաթողիկոսական ընտրութեան մէջ իրենց ձայներն յանձնած են այս Երեսփոխանական ժողովոյ: Թէ՛ այս պատճառաւ, և թէ՛ ի նկատ առնելով այն նիւթական և քաղաքական դժուարութիւններ, որք թոյլ չեն տար Թուրքիոյ Վիճակներն էջմիածնի հետ ուղղակի յարաբերութեան մէջ գտնել, յայտնի կերեւի թէ Թուրքիոյ Հայոց համար անգործադրելի է Պօլօժենիի այն յօդուածն, որ մէն մի Վիճակէ երկերկու պատգամաւոր կամ անոնց քուէները ուղղակի էջմիածին ղրկել կը պահանջէ: Այդ պաշտօնն ամենայն օրինաւորութեամբ և արդարութեամբ Կ. Պոլսոյ Ազգային ժողովը պարտի կատարել, և պիտի կատարէ Թուրքիոյ բոլոր Վիճակներուն կողմէ:

Մնայ որ, խնդրոյն այս առաջին մասը նոյն իսկ էջմիածնի Սինոդին և Միաբանութեան կողմէ դժուարութեան չհանդիպի: Սինոդն ու Միաբանութիւնք կը յօժարին յարգել մեր ներքին օրէնքներն ու կանոնները, և պատրաստ են ճանչել մեր Ազգ. Ժողովոյն համայն Թուրքիոյ Հայոց կողմէ Երեսփոխանական հանգամանքը: Տփղիսի Հայ Թերթեր ալ վերջապէս կ'ընդունին այն անժխտելի իրողութիւն: Հետեւապէս, սա առաջին կէտի վրայ թէ, Թուրքիոյ Հայոց կողմէ Կ. Պոլսոյ Ազգային Ժողովն իսկ պէտք է մասնակցի Ամենայն Հայոց Հայրապետին ընտրութեան, թէ՛ Սինոդին և Միաբանութեան, ինչպէս նաև Ռուսիոյ Հայոց լուսաւոր դասուն կողմէ ընդդիմութիւն չենք կրնար տեսնել:

Բայց կայ երկրորդ խնդիր մը: Ազգային ժողովն ի՞նչպէս պէտք է ի գործ դնէ իւր մասնակցութեան իրաւունքն: Այնպէս հասկցուած է ոմանց կողմէ, թէ Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսին ընտրութիւնը վաղը Կ. Պոլսոյ մէջ իսկ կատարուելով լմննալու է, և էջմիածնայ մէջ կատարուելու համար լոկ ձեւակերպութիւն մը մնալու է: Բայց այս ո՛չ օրինաւոր է, ո՛չ ալ արդար: Օրինաւոր ո՛չ պատճառաւ չէ, որովհետեւ ո՛չ Սահմանադրութեան տառն, ո՛չ ալ 66ի Ծրագրին ոգին զայս չեն արտօներ: Սահմանադրութիւնը կ'ըսէ թէ Ազգային Ժողովը կը մասնակցի Կաթողիկոսին ընտրութեան, ո՛չ թէ ինքնին կը կատարէ կը վերջացնէ այդ գործն: Իսկ 66ի Ծրագիրն, որոյ պահպանման վրայ պնդելով Ազգային ժողովն անցեալ տարի յայտ բանաւոր որոշում մը տուաւ, երեք ընտրելեաց ցանկ մը պատրաստել և յէջմիածին ղրկել կը տրամադրէ: Նոյն Ծրագրին մէկ ուրիշ յօդուածն, այս յօդուածին փոքր ինչ հակառակելով, կը տրամադրէ թէ Ազգ. Ժողովոյ առաջին ընտրելին յէջմիածին կատարելի վերջնական ընտրութեան մէջ 130 քուէի ոյժն ունի: Այս երկրորդ տրամադրութիւնն, որ արդէն աւելորդ է, օգտակարապէս կրնանք բարեփոխել առանց կարևոր փոփոխութիւն մը մտցնելու մեր ազգի օրինաց մէջ, և միանգամայն կրնանք համաձայնութիւն գոյացնել Էջմիածնի Սինոդին և Միաբանութեան հետ:

Այդպիսի բարեփոխման մը պէտքն հիմա չէ որ կը զգանք մեք, և մինչ կը [illegible] կէտ մը միայն կայ, որուն վրայ հարկ կը համարինք պնդել, ինչպէս ցուցուցած ենք արդէն մեր մարտ 12ի և մարտ 22ի ազգային յօդուածոց մէջ:

Արդ, ենթադրենք թէ 100 Երեսփոխանք քուէ տան Կաթողիկոսի ընտրութեան, և Ա. Եպիսկոպոս մը 51 քուէ, Բ. Եպիսկոպոս մը 40 քուէ և Գ. Եպիսկոպոս մը 9 քուէ առնեն: Ըստ այդ կարգադրութեան, Ա. Եպիսկոպոսը Թուրքիոյ Հայոց Ազգ. Ժողովոյն մէջ բացարձակ մեծամասնութիւն ստացած ընտրելի մը չէ միայն, այլ համայն Ազգին Կաթողիկոսն է, որովհետեւ 130 քուէի ոյժ ունի, մինչդեռ էջմիածնայ մէջ Ազգին ուրիշ մասերէն հաւաքելի քուէից գումարն իսկ 30 է միայն: Այս կերպ կարգադրութիւն մը ո՛չ արդար է, ո՛չ ալ օրինաւոր: Միթէ կարելի չէ՞ որ Ազգին ուրիշ մասերէն գալիք 30 քուէից 20ը միանան Բ. Եպիսկոպոսին վրայ, որ աստ 40 քուէ ստացած լինելով, կ'ունենայ ընդ ամենը 60 քուէ, որով իսկապէս բոլոր Ազգին մեծամասնութեան ընտրեալը կը լինի: Ոչինչ այնքան բնական է քան խորհիլ թէ Թուրքիոյ Հայոց անուանական փոքրամասնութիւն մը, ուրիշ երկիրներու Հայոց մեծամասնութեան հետ միանալով, կրնայ Թուրքիոյ Հայոց անուանական մեծամասնութենէն առաւել պատկառելի թիւ մը կազմել, և յայնժամ սահմանադրական դրութեան էական սկզբանց մին է որ այս կերպիւ գոյացեալ իրական մեծամասնութիւն մը ընտրութեան նժարին մէջ միւս տեղական և մասնական մեծամասնութենէն առաւել կշիռ ունենայ:

Մեր ընտրութեան եղանակը, Սահմանադրութեան և 66ի Ծրագրին սահմանին մէջ իսկ, դիւրաւ կրնանք համաձայնեցնել այս արդար նկատողութեանց հետ, եթէ փոխանակ վաղը Կաթողիկոսական վերջնական ընտրութիւն մը կատարելու, առաւելագոյն քուէ ստացող երեք ընտրելեաց անուններն իրենց քուէներով հաղորդենք յէջմիածին, ուր Ազգին միւս մասանց քուէներն աւելնալով երեք ընտրելեաց քուէներուն վրայ, ո՛րն որ առաւելագոյն քուէ առնէ, իբրեւ Ազգին իրական մեծամասնութեան ընտրեալը, նա՛ ինքն լինի Ազգին Կաթողիկոսն: Որովհետեւ կրնանք հաստատ յոյս ունենալ թէ այս կերպիւ բոլոր Ազգին ճշմարիտ մեծամասնութեան նշանակած Կաթողիկոսը Ռուսիոյ Կայսեր ալ հաւանութեան պիտի արժանանայ [illegible]: Մերժման (վէտօյի) իրաւունքն արդարեւ վտանգաւոր զէնք մ'է, զոր Պօլօժենիան դրած է Ռուսիոյ Վեհ. Կայսեր ձեռաց մէջ: Բայց եթէ Ռուսիոյ Կայսերք ցարդ Ազգին մեծամասնութեան ընտրեալը չեն մերժած որպէս զի Հայոց ազգային զգացումը վիրաւորած չլինին, այդ վեհանձնական զգացումէն յետ այսու ևս առաւելագոյն զօրութեամբ կրնան առաջնորդուիլ, երբ գիտնան թէ իրենց ներկայացուած երկու ընտրելեաց առաջինն Հայ Ազգին իրական մեծամասնութեան ընտրեալ է, և ո՛չ թէ միայն երկրի մը Հայոց բացարձակ մեծամասնութեան:

Կաթողիկոսական ընտրութեան վերաբերեալ երրորդ խնդիր մը այն է թէ, Ազգային Ժողովը քանի՞ Վիճակի ներկայացուցիչ է, և հետեւապէս ի դիմաց Թուրքիոյ Հայոց քանի՛ քուէ տալու իրաւունք ունի: Գիտենք թէ 1866ին ռուս կառավարութիւնն և էջմիածնի Սինոդը 45 համարած են մեր Վիճակաց թիւը, բայց [illegible] որք հաւասար իրաւունք ունին Կաթողիկոսական ընտրութեան մասնակցելու, և թէ Ազգային Ժողովն 130 քուէի տէր է: Ուստի այնքան անարդար կը լինէր Սինոդին կողմէ որքան Կիլիկիոյ և Աղթամարայ կաթողիկոսական թեմերն՝ Ընդհանրական Հայրապետին ընտրութեան մասնակցելէ զրկելով՝ ի բաց հանել Ազգային և Եկեղեցական միութենէն, որ անվրդով մնացած էր այնքան դարերէ հետէ: Բարեբախտաբար, այս երկրորդ կէտին նկատմամբ Սինոդին հետ արդէն համաձայնութիւն մը գոյացած լինել կը թուի: Տփղիսի Հայ թերթերն արդէն կ'ընդունին մեր 65 Վիճակաց գոյութիւնն: Ուստի հարկ չենք համարիր աւելի մանրամասնութեամբ ապացուցանել թէ Ազգային ժողովը 130 քուէից ներկայացուցիչ է:

Չորրորդ և վերջին խնդիր մը սա է թէ, Ազգային ժողովն իւր քուէարկութեան արդիւնքն ի՛նչպէս պիտի հաղորդէ յէջմիածին, լոկ հեռագրո՞վ, ինչպէս որոշեր է Կաթողիկոսական արդի Յանձնաժողովը, թէ յատուկ պատգամաւորաց ձեռօք, ինչպէս 1866ին: Մեք առանց վարանման կ'ըսենք թէ, օրինական և բարոյական զօրաւոր պատճառներ կան, որք կը պահանջեն պատգամաւորներ ղրկել՝ 1866ին եղածին նման: Պէտք է գիտնալ, նախ, թէ էջմիածնայ Կաթուղիկէին մէջ [illegible] կը կատարուի Պօլօժենիայի տրամադրութեանց համաձայն, որք գործադրուած են 1866ին: Ներկայից քուէներն և նամակաւ ղրկուած քուէները բացուելով, նախ չորս ընտրելեաց ցանկ մը կը պատրաստուի: Ապա ներկայք այդ չորս ընտրելեաց մէջէն երկուքը կ'ընտրեն իբրեւ վերջնական կանդիդատ՝ Վեհ. Ցարին ներկայացնելու համար: Ուրեմն, եթէ մեք լոկ հեռագրով մեր քուէներն հաղորդենք Սինոդին, առաջին քուէարկութեան միայն մասնակցած կը լինինք, և ո՛չ երկրորդին: Պօլօժենիան աննպաստ դիրք մը տուած է անոնց որք կը շատանան իրենց քուէները միայն ղրկելով, և մեք այդ աննպաստ դիրքն կ'ընդունինք եթէ կաթողիկոսական Յանձնաժողովոյ առաջարկութիւնն Ազգ. Ժողովէն ընդունուի: Այս օրինական նկատողութենէ զատ, որ զօրութիւնն ո՛չ մէկու դիտողութենէն պիտի վրիպի, կայ ալ բարոյական նկատողութիւն թէ, կարի յոյժ փափաքելի է որ մեր պատգամաւորք, իբրեւ ներկայացուցիչ Թուրքիոյ Հայոց ո՛չ միայն քուէից այլ և սրտագին զգացմանց, երևան այն պատմական շէնքին մէջ, Իջման տեղին, և միանան ուրիշ երկիրներու Հայոց ներկայացուցիչներուն հետ, Ամենայն Հայոց Վեհափառ Կաթողիկոսին ընտրութիւնն ո՛չ միայն օրինապէս, այլ նաև նիւթապէս միահաղոյն գործողութեամբ մը կատարելու համար, և այդ մեծ արարողութեան իւր բոլոր շուքն ու վեհութիւնն ընծայելու համար: Եթէ ցաւալի է որ քաղաքական և աշխարհագրական պարագայներ թոյլ չեն տար որ ամեն երկիրներու Հայոց պատգամաւորք միասին գումարին Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսն ընտրելու համար, միթէ աւելի ցաւալի չէ՞ որ մեք չուզենք դէթ երկու երեք պատգամաւորներ ղրկել յէջմիածին, երբ կարող ենք և ընաւ արգելք չկայ:

Այս այլ և այլ կէտերու վրայ աւելի չենք ծանրանար, ապահով լինելով թէ Յարգոյ Երեսփոխանաց [illegible]

Ո՞Վ ՊԷՏՔ Է ԼԻՆԻ ։
ՄԵՐ ԱՌԱՋԻՆ ԸՆՏՐԵԼԻՆ

Ազգային ժողովը պիտի կատարէ վաղը Թուրքիոյ Հայոց կողմանէ Կաթողիկոսի ընտրութիւնը, ցոյց տալով կաթողիկոսական երեք ընտրելիներ, որոց առաջինն անշուշտ պիտի նկատուի Թուրքիոյ Հայոց առաջին ընտրելին: Մենք չենք վարանիր յայտնել թէ՝ ամեն տեսակէտներով օգտակար է ազգին որ այդ առաջին ընտրելին լինի Պատրիարք Ներսէս Սրբազանը:

Բազմաթիւ են այն պատճառներ՝ որք փափաքելի կ'ընեն այսպիսի մի ընտրութիւն: Այդ պատճառներուն մէջէն գլխաւորներն կրնանք նշանակել:

Գիտենք թէ կաթողիկոսի գործունէութեան գլխաւոր ասպարէզն պիտի լինի Ռուսաստան: Գիտենք նաեւ որ կաթողիկոսի բարոյական զօրութիւնը ո՛րքան մեծ լինի, ա՛յնքան աւելի արդիւնաւոր կը լինի իւր պաշտօնավարութիւնն:

Արդ, յայտնի է թէ Ներսէս Սրբազան ամենամեծ համակրութիւն և սէր կը վայելէ Ռուսիոյ մէջ, և Ռուսիոյ Հայք միշտ փորձով ապացուցած են իրենց այս սէրը: Երբ մի այսպիսի անձնաւորութիւն գտնուի Մայր-Աթոռոյ վրայ, որուն կ'անսան ամբողջ ժողովուրդք, աւելորդ է ըսել թէ՝ այդպիսի անձնաւորութիւն մը ամէն կերպով կարող է այդ ժողովրդին վրայ միշտ օգտակար ազդեցութիւն մ'ունենալ:

Դնենք ուրիշ անձնաւորութիւն մը. նա կարօտ է ժամանակի, որպէս զի վայելէ այդ սէրը, այդ համակրանքը, մինչդեռ Ներսէս Սրբազան ունի բարոյական պատրաստ դրամագլուխ մը, եթէ կրնանք այսպէս ըսել: — Ներսէս Սրբազան ցոյց տուաւ թէ՝ ունի այնքան խելք և կարողութիւն որ ամբողջ ժողովուրդ մը իւր հետ տանի, և երբ կը տիրապետէ այսպէս ժողովրդի սրտին և հոգւոյն վրայ, ո՛րչափ օգտակար գործեր կարող չէ ընել:

Երկրորդ, Ներսէս Պատրիարք կարող եղաւ Հայ ազգը համակրելի ընծայել ամեն ուրեք, և ինչ որ լինի Ներսէս Սրբազանի շնորհուած պաշտօնն, անոր փայլը կը ցայտէ համայն Հայ ազգին վրայ:

Երրորդ, Ներսէս սրբազան ունենալով այսքան մեծ համբաւ, բնական է որ այդ համբաւը ներգործէ նաև Հայոց Հայրապետական Աթոռին վրայ, որ այնչափ պէտք ունի բարձրացման:

Չորրորդ, եթէ այժմ մեր քուէն զլանանք Ներսէս Պատրիարքին, շատ հաւանական է որ մեծ դժուարութիւններ ծագին մեր և Ռուսիոյ Հայոց միջեւ, զանազան պատրուակներու ներքեւ, մինչդեռ Ներսէս Սրբազանի անունը միացման գիծ մը կը լինի մեր մէջ: Այս միակ պարագայն բաւական համոզիչ է՝ մեր առաջին ընտրելին զՆերսէս ընելու:

Հինգերորդ, միթէ թեթեւութեան գաղափար մը չէ՞նք ընծայեր աշխարհի երբ այն անձնաւորութիւնը զոր այնքան սիրեցինք, և որուն այնքան եռանդեամբ հետեւեցանք, արժանաւոր չսեպենք մեր եկեղեցական բարձրագոյն պաշտօնին: Այդպիսի ընթացքով մը նաև հարուած մը տուած չէ՞նք լինիր Ներսէս Պատրիարքի ամենամեծ պաշտօնավարութեան բոլոր կարեւոր արարքներուն:

Վեցերորդ, համոզուած պէտք է լինինք թէ, եթէ հնար լինէր հայերն [illegible] Ազգին մեծամասնութեան սիրտը Ներսէսի հետ է: Ուրեմն պէ՞տք է միթէ որ զՆերսէս մեր առաջին ընտրելին չներկայացնելով, արհամարհենք հասարակաց կարծիքն: Ո՛չ ապաքէն Սահմանադրական դրութեան խարիսխն հասարակաց կարծիքն է: Ուղիղ լինի թէ ծուռ, հասարակաց կարծիքն է որ կ'առաջնորդէ խորհրդարաններուն, և Երեսփոխանք կատարած կը համարին իրենց պաշտօնն երբ ճշդիւ կը ներկայացնեն իրենց ընտրողաց զգացումները:

Եօթներորդ, մեք չենք ըսեր թէ բոլոր Թուրքիոյ և Ռուսիոյ Հայ եկեղեցական մարմնոյն մէջ միակ արժանաւոր եկեղեցականը Ներսէս Պատրիարքն է: Բայց կը պնդենք թէ ո՛չ մէկ եկեղեցական իւր անձնական և պաշտօնական երկարժամանակեայ փորձառութեամբ, Ազգին վիճակին վրայ այնչափ ճիշդ գաղափար մը կրցած է առնել, որչափ Ներսէս Պատրիարք: Արդ, աւելորդ է ապացուցանել թէ Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսէն պահանջելի առաջին յատկութիւնն այսպիսի թանկագին փորձառութիւն մ'է:

Տարակոյս չունինք թէ անկողմնակալ Երեսփոխանք բոլոր այս և նմանօրինակ նկատողութիւններն իրենց ամենայն կարեւորութեամբ պիտի կշռեն, և ըստ այնմ պիտի տան իրենց քուէներն: Ամենեւին պէտք չէ որ այսպիսի հանդիսաւոր պարագայի մը մէջ անձնական կիրքերէ, ախտակալութենէ և այլ գծուծ նկատումներէ ու հաշիւներէ առաջնորդուինք: Ազգին և Եկեղեցւոյն ճշմարիտ շահերը միայն քննենք, և զանոնք եւեթ առաջնորդ ունենանք մեր՝ Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսին ընտրութեան մեծ գործին մէջ:

ԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Թաղաքական ժողովականք երէկ Հալաճեան Մեծ. Բարսեղ էֆէնտիի ատենապետութեամբ նիստ ընելով, հետեւեալ տնօրինութիւններն ըրին:

1. Որոշեցին Ղալաթիոյ Թաղական խորհրդոյ սահմանադրաբար ընտրութիւնն յետաձգել, և գրել առ արդի Թաղական խորհուրդն որ շարունակէ պաշտօնը, մինչեւ որ Ազգային Վարչութիւնն առաջիկայ Յարութեան տօնէն յետոյ ժամանակեայ Թաղական խորհուրդ մը ընտրէ:

Այս որոշումն տրուած է ըստ առաջարկութեան Հալաճեան Բարսեղ և Պապազեան Պապը էֆէնտիներու, որք՝ ինչպէս ծանուցած ենք երկուշաբթի օրը, կ'ուզէին Ղալաթիոյ Խորհրդարանը գալէն Թաղական խորհուրդն ըստ սահմանադրութեան կատարել տալու համար, բայց տեսան որ քուէարկութիւնը ապօրինի կերպիւ կը կատարուի և դժգոհութիւնք կան այս պատճառաւ:

2. Ազգ. Ժողովոյ Մայր դիւանն, ըստ որոշման ժողովոյն, Երուսաղէմայ պարտուց բարձման քննիչ յանձնաժողովոյ տեղեկագիրն առ Թաղաքական ժողովն յղած լինելով՝ երէկ որոշեցաւ հրաւիրել Երուսաղէմայ պարտուց բարձման յանձնաժողովը ի բանակցութիւն յառաջիկայ նիստին, յանձնաժողովոյն առաջարկած ընդհանուր նուիրատուութեան գործադրութեան պարագայից վրայ:

3. Պէշիկթաշի Թաղական Խորհուրդն հրաժարական գրած էր ի Պատրիարքարան, բաւ համարելով իւր պաշտօնավարութիւնն: Որոշեցաւ ընդունիլ այն հրաժարականը, [illegible]

4. Զէյթունի գաւառէն ազգային երեսփոխան ընտրուած Սահակ է, [illegible]

փէնտի Յ. Պօյաճեան հրաժարած ըլլալով, որոշուեցաւ՝ ուրիշի մը ընտրութեան համար հրահանգ զրկել։

5. Ըստ տեղեկագրի Տնտեսական խորհրդոյ, արտօնութիւն տրուեցաւ որ 200 լիրայի հանգանակութիւն մը լինի Սեբաստիոյ Ազիզիէ գիւղի եկեղեցւոյ շինութեան աւարտման համար։ Յիշեալ գիւղին մէջ կը գտնուին 60 տուն ազգայինք, և հանգանակութեան համար քահանայ մը յատկապէս ի Պոլիս եկած է։

6. Սիւասի Նահանգին բերդին մէջ գտնուող երեք ազգայինք Պատրիարքարանէն դրամական օգնութիւն խնդրած լինելով՝ պատրիարքական Գեր. Փոխանորդ Հօր յանձնեցաւ նպաստ մը տալ, ինչպէս այլ բանտարկելոց նպաստ կը տրուի Յարութեան տօնի առթիւ։

7. Խնուսի և Խիզանու մէջ վերջին օրերս անհաճոյ դէպքեր տեղի ունեցած լինելով՝ պատասխանատու առաջնորդութիւնք եղան Վարչութեան կողմանէ։

8. Առաջարկութեամբ Տնտեսական խորհրդոյ, Քաղաքական ժողովականաց ամսոր երեկ 100 լիրա բաժանորդագրեցին ի փոխ կեդրոնական սնտուկին, Ներկայ տօնի առթիւ մէջ անհրաժեշտ եղած կարեւոր վճարմանց համար։

Կրօնական ժողովն երեկ մեծագոյն մասն չունեցաւ. սակայն Դիւանը բաւական աշխատեցաւ և քանի մը խնդիրներ նախապատրաստեց։

Ամեն. Ս. Պատրիարք Հայրն առ Կրօնական ժողովն գրած լինելով, որ գթութեամբ թոյլ տրուի Պէրպէրեան Ներսէս վարդապետի՝ եկեղեցական պաշտօն կատարել, եթէ ըստ յայտարարութեանն կը խոստանայ մնալ Թուրքիոյ Հայոց պատրիարքական իշխանութեան ներքեւ, — երեկ կոչուեցաւ յիշեալ վարդապետն և պէտք եղած խոստմունքն առնուելէն յետոյ՝ յանձնուեցաւ Ս. Պատրիարք Հօր, որ Յարութեան տօնի առթիւ անօրէնէ դարձանն ի մխիթարութիւն Ներսէս վարդապետի։

Կաթողիկոսական Յանձնաժողովը Ազգ. Ժողովոյ առաջիկայ նստին համար տեղեկագիր ընդրած է Խորէն Սրբազան։ Բայց կը լսենք թէ Յանձնաժողովոյ մէջ կատարեալ համաձայնութիւն չտիրեր զանազան խնդրոց նկատմամբ։

Այսպիսի անհամաձայնութիւն մը ցաւալի է, որովհետեւ միշտ կարեւոր է որ այսօրինակ Յանձնաժողովք նախ իրենց մէջ համաձայնութիւն գոյացուցած լինին, խնդրոյն ամէն մանրամասնութիւններն լաւ ուսումնասիրելով, որպէս զի կարող ըլլան դիւրութեամբ և փոխանակ կերպով առաջնորդել Ազգ. ժողովը, որ Ազգ. ժողովն ալ առանց զուր ժամանակ կորսնցնելու կարենայ իւր որոշումն տալ։

Տփղիսէն երեկուան թուականաւ հետեւեալ հեռագիրն ուղղուած է խմբագրութեանս.

«Կարսի վիճակը Կաթողիկոսական ընտրութեան համար միաձայնութեամբ պատգամաւոր ընտրեց բժիշկ Պ. Աղեքսանդր Դաղաղեանն։ Ժողովը Մեծ. Պ. Դաղաղեանին պաշտօն յանձնեց անպատճառ Ներսէսին քուէ տալ։»

Տփղիսէն մարտ 16 ին գրուած նամակ մը կը պատմէ թէ «Ռուսահայոց բոլոր վիճակները պատրաստած են և կը պատրաստեն իրենց պատգամաւորներն՝ իրենց քուէներ տալու Ներսէս Պատրիարքի անուանն։ Էջմիածնի Միաբանութեան մեծ մասն ալ կը սիրէ և կը գովէ զՆերսէս։ Տփղիսի մէջ Ներսիսեանք կարի ուրախ են ընտրութեան համար. արդէն խորհուրդ կ'ընեն ընդունելու զնա մեծ փառօք, և կը շտապեն փութով վերանորոգել Տփղիսի Մայր Եկեղեցւոյ վեհարանն և շքեղ և թանկագին կահ կարասիօք զարդարել զայն, յատկապէս Ռուսաստանէն և Եւրոպայէն բերել տալով զանոնք։ Աստուծով ամէն բան ի բարին կ'ընթանայ, զի ամբողջ Ազգը կը սիրէ զՆերսէս Վարժապետեան, կը սիրէ Նորա խոհեմութիւն, կը սիրէ Նորա անարատութիւնը, կը սիրէ Նորա ազգասիրութիւն, և վերջապէս զՆա աւելի կը սիրեն քան զՆերսէս Աշտարակեցին»։

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ
ՄԱՅՐ-ԴԻՒԱՆԻ ԱԶԳ. ԺՈՂՈՎՈՅ

Ազգային ժողովոյ մարտ 30 ի նիստին բանակցութեան նիւթոյ համար, Մայր-Դիւանի կողմանէ եղած հետեւեալ ինչ ինչ կարգադրութիւնները կը փութամք ի պաշտօնէ հաղորդել անդամոց ժողովոյն։

Մայր-Դիւանն որոշած է Ազգային ժողովոյ Ներքին կանոնագրի հետեւեալ յօդուածոց պատշաճութեան համաձայն շարժիլ ի հարկին, որք են՝

Յօդ. 93. — Ո՛չ ոք օտար՝ ո՛չ մէկ պատճառաւ չկրնար մտնել Երեսփոխանաց բազմած շրջապատին մէջ։

Յօդ. 94. — Ժողովարանին ունկնդրութեան խուցերը լիովին վերապահուած է անհատական հրաւիրականներու, որ՝ իբրեւ արժաթուղթ ժողովին՝ համբերէն ազգին բողոքեթամբ կը հասնի։ Ներկայութեամբ սահմանեալ ունկնդրութեան թիւը չորս մէ փողովին կողմէն, զոր Նախագահը կամ Ատենադպիրը կը տնօրինեն։

Վերնատունը՝ տեղոյն յատկացեալ է Դասի՝ եկեղեցական ունկնդրաց, Գաւառական և Թաղական ժողովականաց ու խորհրդականաց, Նախկին երեսփոխանաց, ազգային լրագրաց և պատուաւոր օտարազգեաց յատկացեալ է, որոնք բաւականը կ'ընդունին ու կը տեղաւորին։

Նիստին բոլոր տեւողութեան ատեն՝ ունկնդիրք լուռ կենալու են և նստած։

Հաւանութեան կամ տժգոհութեան ձայն բարձրացնողը խոսքին դուրս կը հանուի ունկնդրութեան տեղէն՝ բարեկարգութեան պաշտօնեայ քարտուղաց ձեռօք, հրամանաւ Նախագահին կամ Ատենադպրին։

Յօդ. 95. — Եթէ ժողովը ամբոխայոյզ ըլլայ, և Ատենադպիրը կամ Նախագահը չկարենան հանդարտութիւնը վերահաստատել, կ'ազդարարեն թէ Նիստը դադարեցնելու պիտի պարտաւորին։

Երկրորդ ազդարարէն ալ չէ յաջող, նիստը կը վերնայ կէս ժամու չափ։ — Կէս ժամէն՝ նիստ ու վիճաբանութիւն դարձեալ կը շարունակուին։ Եթէ ամբոխը նորէն սկսի, Ատենադպիրը՝ ժողովին խնդրոյ տալէն ետքը՝ կրնայ վիճաբանութիւնք փակել յայտարարել և անմիջապէս քուէարկութեան ձեռնարկել, եթէ տեղի կայ։

Եթէ ամբոխը մէյ մ'ալ սկսի ու քուէարկութիւնը խափանէ, կամ ժողովին մէջ բռնութեան գործողներ ըլլան, խոկոյն կը վերնայ նիստը։

1. Որոշած է նաեւ Ս. Եկեղեցւոյ դասն յատկացնել միայն 250 տոմսակ, որք պարտին ի ձեռին ունենալ Ատենադպիր էֆէնտիի կողմանէ ստորագրեալ մուտի տոմսակներ։

2. Սոյն տոմսակներն Պատ. Փոխանորդ Ս. Հօր միջոցաւ միայն կարելի է ստանալ սկսեալ ի հինգշաբթի առաւօտէ։

3 Ունկնդիր ժողովուրդն երեսփոխանաց յատկացեալ շրջափակէն դուրս կենալու միայն իրաւունք ունի։

4. Վերնատունն կանանց յատկացեալ է։

Ազգային ժողովոյ
Ատենադպիր
Ք. ՂԱԶԱՐՈՍԵԱՆ

27 մարտ 1884
Կալաթիա

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Եանեայի նահանգին վերաքննութեան դատարանի պատժական ճիւղին նախագահ կարգեցաւ Շէւքի էֆէնտի, որ յառաջ ի Պաղտատ կվարէր սոյն պաշտօնը։

Գասթամունի նահանգին վերաքննութեան դատարանի ընդհանուր դատախազ կարգեցաւ Թահսին էֆէնտի, որ Մանասթըրի վերաքննութեան դատարանի պատժական ճիւղին նախագահն էր։

Օսմ. բանակին սպայներէն՝ պաշտօնէ քաշուած չորս ծերունի սպայք որք մինչեւ վերջին Թուրքօ-Ռուսական պատերազմի բազում՝ ճակատամարտներու մէջ գտնուած են, անդեաղ շարժուն տեղեկագիր մը ներկայացնելով Վեհ. Սուլթանին, յայտնած են թէ իրենց ամսականաց անկանոն վճարման պատճառաւ դժուար կացութեան մէջ կը գտնուին։ Նորին Վեհափառութիւնը հրամայեց որ թէ՛ ասոնց բոլոր պահանջքը տրուի և թէ՛ պաշտօնէ քաշուած բոլոր զինուորականաց հանգստեան թոշակներն կանոնաւորապէս վճարուին։

Անուղղակի տրոց վարչութեան տնօրէն Խալիլ էֆէնտիի Նախագահութեամբ կազմեալ յանձնախումբն՝ որ պաշտօն ունի մաքսատանց բարեկարգութեան ծրագիր մը պատրաստելու, աշխատութիւնն աւարտած է։ Իսկ մաքսային սակագնոց որոշման համար կազմեալ յանձնաժողովն՝ որոյ նախագահն է Բարթոլոմէ Մըքքալէ էֆէնտի, երեքշաբթի առաւօտէն նիստն ըրաւ։

Բոսնայի կուսակալ Ապտի փաշա և գաւառին ուրիշ բարձրաստիճան պաշտօնեաները 1600 գրուշի նուէր մը զրկած են Միլլոտէ հրատարակեալ Հէլալ լրագրոյն։

Անգլ. դեսպանուհի Տիկին Տըֆըրին երէկ Աթէնք գնաց այցելութիւն տալու իւր քրոջ՝ Տիկին Նիքոլսընի, որ Աթէնքի անգլ. գործակատարի կինն է։

Պարսկական դեսպան Միրզա Մոհսին Խան նախընթաց օրը Վեհ. Սուլթանին ներկայանալու պատիւ ունեցաւ, և ճաշի հրաւիրուեցաւ։

Նորին վեհափառութիւնը դեսպանին ընծայեց Իմթիյազ շքանշանն, և դեսպանին հետ եղող Հաճի Միրզա Մէհտիի՝ զոր հետը տարած էր դեսպանը, երրորդ, և Նորա ազգական Մէհմէտ Ծահէպի՝ չորրորդ աստիճանի Օսմանիյէ պատուոյ նշանները։

Լէվանթ Հերըլտ իւր երէկի թուով կը հաստատէ մեր երեքշաբթի աւուր թուով տուած լուրը թէ, Ռուսիա կ'ընդդիմանայ Արեւելեան Ռումելիի կուսակալ Ալէքօ փաշային պաշտօնին հնգամեայ համար եւս նորոգման։ Բայց որովհետեւ Լէվանթ Հերըլտ ի մեր Ալէքօ փաշայի պաշտօնին նորոգման կուսակից եղած էր, կը փութայ յաւելուլ թէ Ռուսիոյ այս մերժումը դէշ ապաւորութիւն գործած է դիւանագիտական ասպարէզին մէջ։ Ռուսիա ընտրելի մը չէ ցուցած իբրեւ յաջորդ Ալէքօ փաշայի։

Գերմանիոյ Անհալդի Ֆրեդերիկ իշխանն որ քանի մ'օրէ հետէ մայրաքաղաքս կը գտնուի իբրեւ հիւր Վեհ. Սուլթանին, սիրալիր ընդունելութիւն գտած է։ Երկուշաբթի գիշեր կայսերական պալատան մէջ շքեղ խնճոյք մը տրուեցաւ ի պատիւ իշխանին, որուն կ'ընկերանար Գերմանիոյ դեսպան Պ. Ռատովից. Ներկայ էին Մեծ-Եպարքոս և քանի մը նախարարք։ Իշխանն երեքշաբթի կայսերական Սիրքէջա շոգենաւով Պրուսա ուղեւորեցաւ, Օգոստ. Սուլթանին թիկնապահ Ահմէտ Ալի փաշայի հետ։ Հրաման զրկուած է Պրուսայի կուսակալին՝ փառաւոր ընդունելութիւն ընել։

Մայրաքաղաքիս մէջ ի մօտոյ բացուելիք կենդանական հանդիսին վերաբերեալ կարգադրութիւններն ընելու համար, առեւտրական և երկրագործական նախարարութեան անդամներէ բաղկացեալ յանձնաժողով մը կազմուած է, նախագահութեամբ սոյն նախարարութեան խորհրդական Նորատունկեան էֆէնտիի։ Յանձնաժողովոյ մէջ կը գտնուի նաեւ Ամասեան էֆէնտի։

Կիպրոսէն գրեր են առ Թէրճիմանը-Հաքիքաթ, թէ կղզւոյն արդի կառավարութիւնը կուզէ Լոնտոն փոխադրել տեղւոյն թանգարանաց մէջ գտնուած ընտիր և թանկագին գրեանքն, և այս պատճառաւ կ'ընդդիմանան թանգարանապետներն, և թէ կղզւոյն առաջին թանգարանք Սուլթան Մահմուտ Խանի Վաղըֆներէն է, և գրեանքն ազգային հաղուագիւտ հնութիւնք են։

Թէրճիմանը-Հաքիքաթ այս առաւօտ դարձեալ Բ. Դրան ուշադրութիւնն հրաւիրած էր Ատանայի նահանգին վերջական ընթացից վրայ, ծանուցանելով թէ յիշեալ նահանգէն առ ինքն ուղղուած բազմաթիւ գանգատագրոց պարունակութեանց ստուգութեան վրայ համոզումն գոյացած է յինքն։

Ելեւմտից Նախարար Միւնիր փաշա երկուշաբթի կոչելով Սէհիմի ու Թօշակի համար պաշտօնատանց գրասենապետն, ծանուցեր է թէ չորեքշաբթի Օգոստ. Սուլթանին հաստատեալ կարգադրութեամբ, այսուհետեւ նախորդ ամիսներու հետ բաղդատմամբ կարելի տարրեր և դիւրին կերպիւ պիտի վճարուին թէ՛ թոշակներն և թէ՛ Սէհիմի բաժինք, և խրատեր է որ իրենց ձեռքը գտնուած կտրոններն չնչին գներով չտան սեղանաւորաց և վաշխառուին։

Պիզայէն (Արշիպեղագոս) հեռագրով կը ծանուցանեն, թէ Չէրքէզ գաղթականաց պատճառաւ խռովութիւնք ծագեր են։ Ասոնք վերջերս հոն զրկուած էին, բայց տեսնելով որ տեղական կառավարութիւնք բնակութեան տեղ ցոյց չտար իրենց, խըմբովին զինեալ՝ կառավարչին սպառնալիք երթալով, պատուհանները ջարդած և դուռը խորտակեր են։ Ոստիկանութիւնը վրայ հասնելով, խառնակութիւնք աւելի սաստկացեր և Ալոյ պէյ, ինչպէս նաեւ երեք ոստիկանք ծանրապէս վիրաւորուեր են։ Կառավարիչն ինքզինքն պատսպարելու ուրիշ հնարք չէ գտեր, բայց եթէ պատուհանէն խոյս տալ։ Հեռագիրը կը յաւելու թէ խառնակչութիւնք կը շարունակուին Պիզայի մէջ։ Կ'ըսուի թէ կայսերական պալատան պաշտօնեայ մը մասնաւոր հոն պիտի զրկուի քննութիւն կատարելու համար։

Անգլիոյ կառավարութիւնն ի Կիպրոս կամաւոր զինուոր կգրէ։

Ոստիկանութեան նախարար Քեամիլ պէյ ուզելով որ բանտարկեալք անգործ չմնան, Ռէժիի վարչութեան հետ համաձայնութեամբ որոշեր է, որ բանտարկելոց ձեռք տրուին ծխախոտի թուղթերն, որոնցմով 8 դրշ. օրականէն նուազ վարձքով։

Նուպար փաշայի հրաժարման խնդիրը նախարարաց խորհրդոյ երեքշաբթի աւուր նստին մէջ խորհրդակցութեանց առարկայ եղած է։ Կը հաստատուի թէ Նուպար փաշա նախադաս համարած է գործէ քաշուիլ, քան պարտաւորուիլ գործադրելու անգլիացի պաշտօնատարներու որոշումներն, որք լոկ վերացական գաղափարներ ունին Եգիպտոսի վրայ, և հրամաններ կուտան առանց բնաւ ի հաշիւ առնելու երկրին մասնաւոր պարագայներն ու հանգամանքները։ Նուպար փաշա անհամաձայն գտնուած է մանաւանդ ներքին գործոց խորհրդական Պ. Քլիֆորտ Լլոյտի հետ։ Այս մասին ունինք գրելիքներ, երբ ուրիշ մանրամասնութեամբք ծանօթանանք Նուպար փաշայի հրաժարման իսկական պարագաներուն։

Գաղթական որջակործի մը ի Զմիւռնիա փախուցած և Էշրէֆ փաշայի ջանիւք բռնուած տղայն մայրաքաղաքս բերուելով՝ յանձնուեցաւ իրենց ծնողաց։

Օսմ. Ընդհանուր պարտուց վարչութիւնն իւր Պաղչէ-Գաբուի պաշտօնատեղիէն փոխադրեցաւ Սիրքէճի իսկէլէսիի նաւամատոյցին մօտ նորակառոյց շէնքին մէջ։

Բաշէ Պոսթ լրագիրը կըսէ թէ Օսմ. Պանքան՝ Կ. Պոլսոյ դրամատան խումբի մը հաշւոյն, 10,000 առանձնաշնորհեալ արժեթուղթ, 376.25 փր. ի գնով յանձնած է Պ. Պ. Պարտաքի, որ կը գործէ Բարիզի դրամատանց խումբի մը անուամբ։

Պ. ՅՈՐԿԻՈՍ ԶԱՐԻՖԻԻ ՅՈՒՂԱՐԿԱՒՈՐՈՒԹԵԱՆ ՀԱՆԴԻՍԸ

Երէկ ժամը 8 ին Բերա տեղի ունեցաւ հանգուցեալ Պ. Զարիֆիի յուղարկաւորութեան հանդէսը։ Մայրաքաղաքն առաւօտէն մինչեւ երեկոյ անդադար շարժման մէջ կը գտնուէր և անթիւ բազմութիւն Բերայի պողոտաները կը լնուր իւր անհամար բարեգործութեամբն և թագաւորական առատաձեռնութեամբը աշխարհածանօթ Ն. Զարիֆիի վերջին հրաժեշտը տալու։ Ցեստարանը յոյժ պայծառ էր. անթիւ բազմութեան դիմաց վրայ խոր տխրութիւն նկարագրեալ էր։ Վեհ. Սուլթանն երբ Պ. Ն. Զարիֆիի մահուան գոյժն առաւ, կարող չեղաւ իւր անդին արտասուքը զսպել, և յայտացոյց Նորա առաքինութեանց գնահատման, բարեհաճեցաւ անմիջապէս Սըրքաթլընը յղել որ հանգուցեալ ծերունւոյն վերջին անգամ եւս ձեռքը համբուրելով նորա անմխիթար գերդաստանն սփոփեն։ Ն. Ս. Յովակիմ Պատրիարքն, որուն խնդրոյն պատճառաւ հանդիսին մասնակցելու իբր անկարող, հանգուցելոյն տունը գնաց և իւր բարեկամական պարտաւորութիւնքը կատարելէ զկնի Պատրիարքարան վերադարձաւ։ Բոլոր Վարժարանաց, Ընկերութեանց և Պանդոկներու կողմէ՝ հաղուագիւտ ծաղիկներէ հիւսեալ շքեղ պսակներ և խաչաձեւ ծաղկեփնջեր դագաղակիր քառանի կառքը կը զարդարէին։ Նեօլոկոս, Անաթոլի և Ակէն լրագրոյ տնօրէնութեանց կողմէն նոյնպէս շքեղ պսակներ նուիրուեցան, և յոյժ զարդարական սարոտք կը զրուէին, Նեօլոկոսի Խմբագիր—Տնօրէն Պ. Վլաթիրոս հանճարեղ սոխյան պատուաւոր առենախօսութիւն մ'ըրաւ՝ հանգուցելոյն Յոյն գրականութեան յառաջդիմութեան նպաստած մեծագումար դրամական զոհողութիւններն յիշելով։ Ցամ մէջ սովորական արարողութիւնք կատարուելով՝ յուղարկաւորութիւնը տեղի ունեցաւ սաալէս Անգլիական գերեզմանատունէն, որուն դիմաց կը գտնուի հանգուցելոյն տունը, մինչեւ Թաքսիմի Նորաշէն Ս. Երրորդութեան եկեղեցին առնող փողոցին երկու կողմը ճերմակ ձեռնոցներ հագած և մեծ բարձ թագաւորութեան պաշտօնեաներ շարուած էին, որ դարձեալ շրջապատեալ էին ոստիկանութեան զինուորներէ և բազմաթիւ զինուորական ասպանդակներէ։ Իւր երեք հազար աշակերտօք և աշակերտուհիք, թափօրներ կազմած սեւ պսակներ կրելով, կարգաւ ամէնքն առաջ կերթային, որոց կը հետեւէին եկեղեցեաց խաչերն և երգիչներն քահանայական դասուն ուղեկցութեամբ։

Դագաղին առջեւէն՝ երեւելի սեղանաւորներէն մին թանկագին բարձի մը վրայ հանգուցելոյն երեք շքանշանները բռնած էր։ Ցանկերու անմիջ դագաղին ծողերը բռնած էին, որոց եռեւէն կուգային Տէրութեանց դեսպաններն ու հիւպատոսները՝ տօնական դիմօք։ Ասոնց կը հետեւէին անպաշտօն Մետրապոլիտք, և միւս քրիստոնեայ եկեղեցեաց Արքեպիսկոպոսունք և Եպիսկոպոսունք, յետ որոց կուգային ոստիկանութիւնն և անհամար բազմութիւն։ Մայր վարժարանին տեսուչ Տ. Դ. Փալամաս դամբանական ճառը խօսեցաւ Նորաշէն Ս. Երրորդութեան եկեղեցւոյ մէջ, և հանգուցելոյն առաքինութիւնքը ներբողելէ զկնի, պերճաբանօրէն հաստատեց թէ մարդիկ կը պարտին ապրիլ ոչ միայն իրենց համար, այլ նաեւ զիրենք հարստացնող ընկերութեան համար, եթէ կամին նիւթականութենէ վեր բարձրանալ և յաւերժական փառաց արժանանալ, որպէս արժանացաւ հանգուցեալն։ Կրօնական արարողութիւնն ամենապայծառ եղանակաւ կատարուելով՝ ննջեցեալն նոյն եղանակաւ Շիշլիի գերեզմանատան մատուռը տարուեցաւ, ուր նախ Պ. Փիլխարին, ի դիմաց «Մարդասիրական և Կրթական Ընկերութեան», յետոյ Պ. Եորգանտօփուլօս, ի դիմաց «Մանկանց վարժարանաց» և «Գոհանայական վարժարանին» անօրէնն պատշաճ ճառեր կարդացին, զորս կ'եղեւ Պ. Բօզոր Խորէնաքեան հայազգի երեւելի գրագէտն, որ ի դիմաց Հայ ազգին փրանսերէն բանախօսութեամբ մը դրուատելով մեծանուն հանգուցելոյն արժանիքը, բոլոր ներկայ գտնուողներն յարգանօք շարժեց։

Կը լսենք թէ մինչեւ երէկ ժամը 3 Զարիֆիի ընտանիքին հասած ցաւակցական հեռագրաց թիւն 800ի կը հասնէր։ Ասոնց մէջ է նաեւ Յունաստանի Գէորգ Թագաւորին ստորագրութիւնք կրող հեռագիր մը, զոր դեսպան Պ. Քոնտուրիօթի հաղորդած է։

Յուղարկաւորութեան ընկերակցող խուռն բազմութեան թիւն անհնար է սահմանել, որովհետեւ Բերայի մեծ պողոտան և երկրորդական փողոցներն խիտ ծայրէ ի ծայր լի էին յուղարկաւորաց բազմութեամբ։

Հանգուցելոյն մարմինն երէկ մնաց Շիշլիի մատրան մէջ, ուր այսօր Զարիֆիի ընտանիքն, ըստ յունական սովորութեան վերջին անգամ հրաժեշտ պիտի տան հանգուցելոյն, և անոր ձեռքը պիտի համբուրեն։

Օսմանեան կառավարութեան բոլոր նախարարք իրենց պատուիրակները զրկած էին։

Մեր Պատրիարքական Փոխանորդ Հայրն ընկերակցութեամբ Գեր. Տիմոթէոս եպիսկոպոսի և Տ. Օրմանեան Ծ. վարդապետի, ինչպէս նաեւ Հռովմէական Հայոց Պատրիարք Գեր. Ազարեան Սրբազան Տիկին Զարիֆիի և որդւոց ներկայանալով, իրենց ցաւակցական զգացումներն յայտնեցին։

Հանգուցելոյն փափաքանաց համաձայն, իւր մարմինը Շիշլիի յունական գերեզմանատունը պիտի ամփոփուի, եւ ո՛չ եկեղեցւոյ մը մէջ։

ԱՅՍ ԱՌԱՒՕՏԵԱՆ ԹՂԹԱՐԵՐ

Այս առաւօտեան թղթարերով մեր ստացած Լոնտոնի և Բարիզի լրագրաց թուականը կը հասնի մինչեւ 7 ապրիլ։ Աւասիկ վերջին լուրերը՝

—Վերջին լրագրերը կարեւոր լուր մը չեն պարունակեր Կորտոն փաշայի վիճակին վրայ։ Կը հաստատուի թէ Կորտոն փաշա զինուորական օգնութիւն կը խնդրէ, զոր Լոնտոնի կառավարութիւնը զրկելու տրամադրութիւն ցոյց չի տար դեռ։ Սուաքինի կողմը Անգլ. նախարարութիւնը նոր փորձ մը պիտի փորձէ ցեղերն և Շէյխերն Օսման Տիկնայի դատէն բաժնելու։

—Ապրիլ 5ի գիշերը, Պ. Կլատսթոն երեսփոխանաց ժողովոյն մէջ իւր պերճախօսութեանց մին արտասանեց ի պաշտպանութիւն նախարարական անխարհավարութեան ի Սուտան։ Քաղուածք մը յետոյ պիտի տանք։

—Գահիրէ, 4 ապրիլ.—Գերմանացի գնդապետը վաղը Սուաքին պիտի երթայ, վասն զի զօրքը։ Ներքին գործոց նախկին Նախարար Խայրի փաշա մեռաւ։

—Գահիրէ 5 ապրիլ.—Եգիպտական հեծելազօրաց գունդն, որ Սուաքիմէն կը վերադառնար, Սիւէզ հասաւ։ Մնացեալ զօրքերն ալ պիտի գան 48 ժամէն մէջ։

—Մասսովայէն առ Տէյլի Նիւզ.—Քասալայի կառավարչին մարտ 29 թուով մէկ հեռագիրը կը հաստատէ թէ քաղաքը պաշարուած է Հատէնտօվայի ցեղին կողմէ, որ Օսման Տիկնայի բանակէն միացեալ զօրաց հետ միացած է։ Քաղաքը վտանգաւոր կացութեան մէջ է։ Կառավարիչն Անգլիացիներէն օգնութիւն կը խնդրէ։ Հաբէշստանի Յոհաննէս Թագաւորը մարդ զրկեց Գահիրէ՝ 40,000 տալեր արժող ծանրագին պատուոյ հագուստ մը գնելու, զոր պիտի նուիրէ անգլ. Թագուհւոյն ներկայացուցիչին (Հաւէթ ծովակալին)։ Թագաւորն իւր զօրքերը կը ժողովէ Մաքալէ, ծովեզերքէն 20 օրուան ճամբայ հեռի։

—Թայմզ Խարդումի վրայ խօսելով, կ'առաջարկէ կառավարութեան որ Կորտոն զօրավարին գործելու նոր ոյժեր տայ, արտօնելով զայն յայտարարել թէ Անգլիա պաշտպանութիւն կ'ստանձնէ, միայն զիրք մը տալ իւր ի գործ դնելիք կարգադրութեանց։

—Լոնտոնէն առ Մօռնին հեռագիր մը կը ծանուցանէ թէ Եգիպտոսի Փրանսական գործակատար Պ. Պառէր չուզեր հաւանութիւն յայտնել առեւտրական ֆօթէնտերի վրայ դրուելիք նոր դրօշմատուրք զոր կ'առաջարկէ եգիպտական կառավարութիւնն, ինչպէս նաեւ Քաբիթիւլասիոններու մասին ո՛եւ է փոփոխութիւն, որչափ երկիրը մնայ այս խառնակ կացութեան մէջ։ Կ'երեւի թէ միւս ընդհանուր հիւպատոսք եւս այս կարծիքն ունին։

—Լոնտոն, 5 ապրիլ — Ի Բաղէր Նօսգլր պատահած հրդեհին վնասուց այն մասը զոր պիտի վճարեն ապահովագրական ընկերութիւնք, 250,000 անգլ. ոսկւոյ կը հասնի։ Բայց ընդհանուր վնասը շատ աւելի մեծ է։ Զօրս մեծ վաճառատունք բոլորովին այրեցան։

—Նիւ-Եորք, 5 ապրիլ — Անվերսի Սալթան-Լայնի ընկերութեան Ֆռէնէլ-Սթէյնտ շոգենաւն՝ որ մարտ 24ին Անվերսէն մեկնեցաւ դէպ ի Նիւ-Եորք, Հալիֆաքսէն 20 մղոն հեռի Սամպրոյի կղզւոյն մօտ ժայռախոյսի մը զարնելով ընկղմեցաւ։ 93 ուղեւորք եւ 34 նաւորդք կային։ Նաւապետը, 4 նաւաստիք եւ 5 ուղեւորք միայն կրցան ազատիլ։

—Նիւ Եորքէն կը հեռագրեն թէ Բէյէս-Լէվերիքի շոգենաւն որ Բօրտօէն Ֆէլլերիա կ'ուղեւորէր, Բաթերաս դառն վրայ ընկղմեցաւ։ Ուղեւորաց կէսն այրեցաւ։

—Իրլանտայի ոստիկանութիւնը դաւադրութիւն մը գտաւ, որոյ նպատակն էր պայթեցնել Մոնթճոյի բանտն և «Անյուլթիլի», կոչուած յեղափոխական խմբին բանտարկեալ անդամները փախցընել։ Պաշտպանք պիտի կոչուէին «Բնականի հասարակք» կոչուած հանգամանքութեան տրդեամբ, զոր Օ՛ Տօնօվան Ռոսսա կատարած է։ Պաշտպանք դժոխային մեքենայներ պիտի մտցնէին բանտին մէջ։

—Գահիրէէն ապրիլ 4 թուով Ռէօյթէր կը հեռագրէ թէ նոր դժուարութիւնք ծագած են Պ. Քլիֆորտ Լլոյտի և ընդհ. դատախազ Սըր Պէնզոն Մաքսուէլի միջեւ, (երկուքն ալ անգլիական պաշտօնեայք,) որովհետեւ Սըր Մաքսուէլ թոյլ չտուեր բանտերն այցելել։ —Բէյքըր և Ուըլսըն անգլիացի հրամանատարներն Ասուան հասած են, բայց անկէ անդին չերթալու հրաման ստացած են։

—Հոնկքոնկէն ապրիլ 3 թուով կը հեռագրուի թէ, Ֆրանսացիք Զինաստանէն պատերազմական տուգանքն կը պահանջեն, և Լանկսոնի և Բաօսանկի կէրերը պիտի դրաւեն մինչեւ որ վճարուի. Զինաստան պիտի մտնեն Թոնքինի ծովածոցին հիւսիսակողմն, ուստից 5 օրէն կրնան հասնիլ Քանդոնի գետն և նոյն օրէն՝ Քանդոնի քաղաքը։ Քանի մը տարի զրուելով Քանդոնի Զինական մաքսատունը, Ֆրանսացիք պիտի ստանան իրենց պահանջած գումարն։

—Կ. Պոլսէն ապրիլ 3 թուով կը հեռագրէ Ռէօյթէր թէ, Օսմանեան ընդհանուր պարտուց վարչութիւնը ներկայ տարւոյ մէջ Օսմ. պարտուց վճարման յատկացուցած է 155,000 Անգ. ոսկի։

—Բարիզի և Պրուսէլի մէջ Անգլիոյ պանքային կեղծ պանքնօթներն երեւան եկած են քանի մը հարիւր ոսկւոյ արժողութեամբ, և Անգլիոյ պանքան, և Բարիզի և Պրուսէլի կառավարութիւնք քննութիւններ բացած են, և դատի ենթարկած են այն անձեր որոց ձեռքը գտնուած են այս կեղծ պանքնօթներ, որք բաւական ճարտարութեամբ շիներ են, միայն թէ Ինկլանտ բառին կ գիրը դէշ գրուեր է։

—Կ. Պոլսէն ապրիլ 2 թուով կը հեռագրէ Թայմզի Թղթակիցը թէ, անցագրաց նոր կանոնագիրը դիւանագիտական դժուարութիւններ յարուցած է Բ. Դրան և դեսպանատանց միջեւ։ Առանց անցագրի Թուրքիա բնակող օտարազգիք ոմանք ձերբակալուած են, և անոնց դեսպանները բողոք բարձած են։

—Լոնտոն, 5 ապրիլ. — Զրոյց կայ թէ Պէյքըր փաշա Գահիրէի կառավարիչ անուանուեր է։

—Պերլին 6 ապրիլ. — Նօրտտօյչէ Ցայթունկ կէս պաշտօնական թերթը կըսէ թէ Կայսրը խնդրած է Պիսմարք իշխանէն իւր հրաժարականը գրաւոր և պատճառաբանեալ տալ, ինչպէս 1876 ին։

ՕՍՄ. ԿԱՅՍԵՐԱԿԱՆ ՊԱՆՔԱ

Օսմ. Կայսերական Պանքայի Ղալաթիոյ և Պոլսոյ գրասենեակները գոց պիտի մնան ուրբաթ 11 և երկուշաբթի 14 Ապրիլ։

ՀԵՌԱԳՐԱԼՈՒՐՔ

Այսօրուան

ԱԺԱՆՍ ՌԻՒԹԸՐ

Աթէնք, 9 ապրիլ

Թագաւորն, Լոմպուրկի դուքսը, Պօղոս մեծ դուքսը, Անգլ. գործակատար Պ. Նիքօլսըն և ուրիշ հրաւիրեալք այսօր ճաշեցին Ռուս ծովակալին շոգենաւին մէջ։ Մանշի անգլիական նաւատորմը վաղը Մալթա պիտի երթայ։

Պէրլին 9 ապրիլ.

Մոսկուայէն առնուած լուրեր կը ծանուցանեն թէ ոստիկանութեան Սուտէյքին գնդապետին սպանողներէ մին ձերբակալուած է այդ քաղաքին մէջ, բայց ձերբակալեալը Տէկայեւ չէ։

Երկու տարի առաջ Բարիզի և Վաշինկթընի գերմանիական դեսպանատանց կցորդ անուանուած երկու երիտասարդք, աւարտած լինելով իրենց տեղեկագրերն հանրային շինութեանց նկատմամբ, միայն ի Լոնտոն և միւսն ի Հռոմ պաշտօն պիտի տրուի նորէն։

Պերլին, նոյն

Այս աւուր Բօօթ լրագիրը կը ծանուցանէ թէ Վիլհէլմ կայսրը գրեթէ բոլորովին ապաքինած է։

Վիէննա, 9 ապրիլ

Կը հաստատուի թէ Աւստրօ-Հունգարական կառավարութիւնը մերժած է այն առաջարկ, որով կը խնդրուէր իրմէ կաթոլիկ կառավարութիւններն հանդէպ որպէս զի հաւաքական ծանուցագիր մը ստորագրեն Իտալիոյ ուղղեալ, յանձնարարող որ Վատիկանի պահանջման զիջանի։

ԴՐԱՄԱԿԱՆ
ՂԱԼԱԹԻՈՅ ՊՈՐՍԱ

Գալաթիա, 29 մարտ.

ԸՆԹԱՑՔ ԱՐԺԵԹՂԹՈՑ

Օսմանեան Քօնսօլիտէ

Երէկ երեկոյ գոցուեցաւ....դհկ.	10	8
Պօրսային գոցուելէն վերջը «	10	7
Երէկ Ներսի մէջ..............	—	
Առաւօտուն բացուեցաւ...... «	10	8
Բարձրագոյն գին .... «	10	9
Նուազագոյն .... «	10	7 1/2
Կէս օրին .... «	10	8 1/2
Փոխառութիւն 1863..........Փր.	64	
» 1865.......... «	57	50
» 1869.......... «	51	50
» 1873.......... «	45	50
Գօն տիւ Թրէզօր......Անգլ. լիրա	18	50
Ռումէլի երկաթուղի...........Փր.	49	50
Օպլիգասիօն տը Բրիօրիթէ »	375	

ԲԱԺՆԵՏՈՄՍՔ

Սօսիէթէ ժէնէրալ....Անգլ. ոսկի	4	10
Քրէտի ժէնէրալ...... Օսմ. լիրա	7	20
Գանք տը Քօնս........ « «	6	10
Սօս. Շանժ է վալ.... « «	3	35
Թրամուէյ .... « «	2	90
Խտի. Փիլ. Եգիպտական	—	—
Երէկ իրիկուն գոցուեցաւ	75	20
Գիշերը գործ չեղաւ	—	—
Այս առաւ. բացուեցաւ..	75	15
Կէս օրին նոյն գին	75	15

Ընթացք դրամոց

Օսմ. ոսկի.................. դհկ.	100	—
20 Փրանքնոց .... «	87	25
Անգլ. ոսկի .... «	110	5
Գրիմից .... «	51	1/4
Բօլ իմպերիալ .... «	90	8
Ռուսի թղթադրամ .... հատ	9	90
Թալէր .... «	19	15
Ֆիօրին .... «	9	04
Մէճ. արծ. (տարբ.) .... «	108	1/4
Հինգնոց .... «	102	3/4
Մէթալիք .... «	100	1/2
Պղինձ .... «	800	—
Թղթադրամ................ «	1600	—
Վեցնոց.. .... «	102	32

(ԱԺԱՆՍ ՀԱՎԱՍ)
ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՊՈՐՍԱ

Լոնտրա 9 Ապրիլ ժամ 3 վ. 15 երեկոյ

Անգ. Քօնսօլիտէ գոցուեցաւ....	102 11/16
Օսմ. « բացուեցաւ....	9 1/16
« « գոցուեցաւ....	9 1/8
Օսմ. փոխառութիւն 1865	11 1/8
« « 1869	10
« « 1871	70 1/2
« « 1872	17
« « 1873	9 1/8
Փոխառ. 1877......................	83
Գանք Օթօման	17
Ռուսական փոխառ. 73.........	91 1/2
Եգիպտ. միացեալ (իւնիֆիէ)	68 1/4
« առանձն. (բրիվիլէժիէ)	94
Տայրա Սանիէ	67 1/2
Տօմանիալ (փոխառ. Ռօչիլտ)......	90 3/4
Հունգ. պարտաթուղթ 1877......	102
Փոխանակ. Բարիզի վրայ	

Վիէննա 9 Ապրիլ ժ 4 երեկոյ

Փոխանակ. Լոնտրայի վրայ	121	50
Օսմ. Երկաթուղի	25	30

Բարիզ 9 Ապրիլ ժ. 3 վ. 45 երեկոյ

Ֆր. Ռանթ 4 1/2 % . . . . բաց	107	90
« « 3 % բաց	76	72 1/2
Օսմ. Քօնս. բացուեցաւ	9	20
« « գոցուեցաւ.քրն. կտ.	9	25
Օսմ. փոխառութիւն 1863........	—	—
« « 1865.......	—	—
« « 1869.......	51	—
« « 1873.......	46	—
Օսմ. Երկաթուղի	49	75
Գանք Օթօման	680	
Քրէտի Լիօնէ (բարձրացած)	571	25
« Ֆօնսիէ........................	1288	75
Բաժնետոմս Լիոնի	1270	
Սուէզի ջրանցք.........................	1992	50
Ռուսական 5% 1877ի	96	7/8
Իտալական Ռանթ........................	94	50
Արեւ. Խուս.(Ռիւս Օրիան.)........	—	—
Եգիպտական միաց. գոց	344	37 1/2
Սպանիական (արտաքին)............	60	3/4
Հունգարական (ոսկի) (քր. կտ.)	103	
6 % Հելլենական	422	50
Չէք Լոնտրայի վրայ......	25	21

ԲԱՐԻԶ ԲԹԻԹ ՊՈՒՐՍ

9 Ապրիլ ժ. 10 վ. 30 երեկոյ

Ֆրանս. Ռանթ 5 1/2 %.........	107	92 1/2
Օսմ. «	9	22 1/2
« Երկաթուղի	—	—
Եգիպտական միացեալ............		

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ

Պատճէն Ազգային ժողովոյ կողմանէ առ Ս. Սինոդն Էջմիածնի ուղղեալ պատասխանւոյն ։

Ամենապատիւ Տէր Մակար Սրբազան Արքեպիսկոպոս Մամիկոնեան արժանընտիր Տեղակալ Կաթողիկոսութեան Արարատեան Մայր Աթոռոյ Կաթողիկէ Սրբոյ Էջմիածնի.

Ամենապատիւ Սրբազան Եղբայր ի Քրիստոս.

Ի պատասխանի պաշտօնական գրութեան մերոյ որ ի 1 ամսեանն Յունուարի այսր ամի ընկալաք զհեռագիր Ամենապատուութեան Ձերոյ յ7 Փետրվար ի 26 Յունուար, որով ծանուցանէիք եթէ Սինոդն առաքեալ է արդէն յ30 Սեպտեմբերի անցելում 1883 ամի ընդ համարաւ 3091 զհրաւիրագիր ընտրութեան Նորոյ Հայրապետի ամենայն Հայոց ։

Անագան ուրեմն ի 29 ամսեանն Յունուարի այսր ամի աւանդեցաւ մեզ նոյն գրութիւն հրաւիրանաց Պատրիարքական Սինոդին, որ և ընթերցաւ յԱզգային երեսփոխանական Ընդհանուր ժողովի ԺԹ. գումարման անդ նորա, ի տասներորդում աւուր ամսեանն Փետրուարի ։

Սակայն այսու գրութեամբ իւրով Սինոդն ծանուցեալ զվախճան և զթաղումն Երջանկայիշատակ Տեառն Տեառն Գէորգայ Դ., Հայրապետին ամենայն Հայոց և առաջի դնելով զպատճառս յետաձգման աւուր ընտրութեան Նորոյ Կաթողիկոսին մինչեւ ցեօթն ամսեանն Մայիսի առաջոյ այսորիկ, յանձն առնէր ինձ առ ընտրել Հայաստանեայց Մայրաքաղաքիս Կ. Պոլսոյ աշխարհական մի պատգամաւոր, և հրաւիրէր զիս ընդ պատգամաւորին ընդ այնմիկ գալ այր ի Ս. Էջմիածին յեօթներորդում աւուր ամսեանն Մայիսի ի մասնակցութիւն ընտրութեան Նորոյ Հայրապետին, ի դիմաց Հոգեւորականաց և Ժողովրդականաց Հայոց՝ որ ի Մայրաքաղաքիս ։

Սինոդն ընդ գրութեանս ընդ այսմիկ առաքեալ է՝ յայս առաջին նուագ՝ հրաւիրագիրս քառասուն և երկու՝ յանուն քառասուն և երկից վիճակաւորաց ներքին Թուրքիոյ Հայոց, խնդրելով ի մէնջ զի առաքեսցուք զնոսին առ նոյն թեմական առաջնորդս, յորոց անուն ուղղեալ է նամականին, որպէս զի և իւրաքանչիւրն ի նոցանէ յանուն թեմի իւրոյ տացէ պատգամաւորս երկուս՝ զմին եկեղեցական, և զմին աշխարհական. ասելով «Իսկ յաղագս ընտրելոյ զաշխարհական պատգամաւորս ի գլխոց Հայազնեայ ժողովրդոց և պատգամաւորաց հոգեւորաց ամենայն Հայաբնակ վիճակաց Օսմանեան Պետութեան, Սինոդս Ս. Էջմիածնի հաղորդէ աշխ առաջնորդաց այնոցիկ վիճակաց առանձին առանձին ծանուցմամբ։» Եւ թէ՝ «Ընդ սմին Սինոդս զվերոյգրեալ ծանուցագիրն առաքեալ ուղղակի առ Ամենապատիւ Սրբազնութիւն Ձեր ըստ նախնական սովորութեան՝ խնդրէ հասուցանել զայն առ առաջնորդս վիճակաց՝ որք ընդ տեսչութեամբ Ձերով գտանին ։»

Նախնական սովորութիւն՝ զորմէ Սինոդն խօսի, անծանօթ է մեզ բոլորովին. և որպէս ի վեր անդր ասացաք, զայս առաջին անգամ տեսանեմք ի կիր արկեալ ի Սինոդէ, վասն որոյ ի դէպ եւս է կոչել զայն նորասկիզբն, քան թէ նախնական ։ Եւ արդարեւ ի 1836 ամէ հետէ՝ ի հաստատութենէ անտի Նորոյ կարգադրութեան ի Ռուսաստան, թէև զվախճան Կաթողիկոսաց, որպէս և զժամանակ Նորոյ ընտրութեան՝ ծանուցեալ է Սինոդն Պատրիարքարանիս սակայն սմա յանձնեալ է տեղեկացուցանել զԹեմակալ Առաջնորդս Տաճկաստանեայց, և հրաւիրել զնոսա ի մասնակցութիւն նորոյ ընտրութեանն ։ Այսպէս ահա և ի 1865 ամի Սինոդն պաշտօնական գրութեամբ իւրով, որ ի 11 ամսեանն Սեպտեմբերի 1865 ամի, ընդ համարաւ 1616, ծանուցեալ զվախճան արժանայիշատակ Տեառն Տեառն Մատթէոսի Կաթողիկոսի, որպէս և զօր ընտրութեան յաջորդին. յանձն առնէ Պատրիարքին Կ. Պոլսոյ Տեառն Պօղոսի Հոգելոյս Արքեպիսկոպոսի, հաղորդել զայն վիճակաւոր առաջնորդաց, որպէս զի մասնակցեսցին նորոյ ընտրութեան, ասելով այսպէս. «Սրբազնութիւն Ձեր . . . զայսմանէ պարտի հրատարակել և ընդ համայն վիճակս հաւատացելոց Ձերում Հովուապետութեան, որպէս զի իւրաքանչիւր ոք ի վիճակաւոր Առաջնորդաց . . . կամ ինքնին շնորհօքն լիցի այսր յԱթոռս ցնշանակեալն ժամանակ ընտրութեան Հայոց Կաթողիկոսի, կամ հաւատասցէ զպաշտօնն այլում ումեք յեկեղեցականաց, զոր նոյն գտանէ նմին արժանի ։»

«Իսկ յաղագս ընտրելոյ զաշխարհական պատգամաւոր ի գլխոց . . . բոլոր Հայաբնակ քաղաքաց Օսմանեան Պետութեան առ ի մասնակցութիւն ընտրութեան Նորոյ Կաթողիկոսի, գրեցաք ահա զդէպ ընդ սմին առանձինն Քաղաքական ժողովոյն Հայոց որ այդր ։»

Ահաւասիկ տեսանէք Ձերդ Ամենապատուութիւն, զի ոչ ըստ ասից Սինոդին նախնական է սովորութիւնն, այլ՝ նոր ամենեւին, առաքելոյ առ մէն մի Թեմակալս Հայոց Տաճկաստանեայց հրաւիրագիրս ի Ս. Էջմիածնէ ի մասնակցութիւն ընտրութեան Նորոյ Կաթողիկոսի ։

Եւ արդարեւ այսմ այսպէս պարտ էր լինել, զի Պատրիարքն Հայոց Կ. Պոլսոյ գոլով Փոխանորդ ընդհանրական Հայրապետին ամենայն Հայոց ի Տաճկաստան՝ ինքն միայն է միջնորդ ընդ Աթոռն Սուրբ և ընդ Ուխտ եկեղեցւոյն Հայաստանեայց, որ ի Թուրքիա ։ Վասն որոյ ինքն է որ յանուն Թեմական եկեղեցեաց Հայաբերոյս տայ զընծայական ի ձեռս առաջնորդ վարդապետաց առ Հայրապետն Սուրբ՝ ի ձեռնադրութիւն եպիսկոպոսութեան ։ Ինքն է որ ի հաղորդակցութեան է ուղղակի ընդ ընդհանրական Հայրապետին՝ յանուն Կրօնական և Քաղաքական ժողովոց, և նոյն իսկ յանուն ազգային երեսփոխանական ընդհանուր ժողովոյն, որ որպէս յայտ է Ձերումդ Սրբազնութեան, օրինաւոր ներկայացուցիչն է Թուրքաբնակ Հայոց բովանդակ ։

Ահա նոյն ինքն Ս. Հայրապետն, որոյ էր և է իշխանութիւն՝ իբրեւ հօր հասարակաց՝ մտանել ի հաղորդակցութիւն ուղղակի ընդ հօտն իւր, հաստատեալ նմա ի Տեառնէ և յեկեղեցւոյն Հայաստանեայց, որ ուրեք և գտանիցի, սակայն ի հնոց ժամանակաց անտի՝ երբ կամեցեալ է շնորհաձիր կոնդակաւ օրհնել կամ պատուէր ինչ հրամանի տալ Հայոց Տաճկաստանեայց — իբրեւ հարազատ որդւոց, միշտ և համապատ ուղղեալ է զայն առ Պատրիարքն Կ. Պոլսոյ, և ի ձեռն նորա հաղորդեալ է զիւր բարձր պատուէր հայրապետական առ հօտն իւր սիրելի ։

Արդ՝ եթէ և ընդհանրական Կաթողիկոսն անգամ ի նկատումն առեալ զքաղաքական կացութիւն Տաճկաստանեայց Հայոց, հետեւեալ շրջահայեցութեամբ ջանայր ըստ կարելւոյն չմտանել յուղղակի հաղորդակցութիւն ընդ ժողովուրդս և ընդ Առաջնորդս Տաճկաստանեայց Հայոց. Կաթողիկոսունք ամենայն Հայոց սահմանք, զոր ճանաչէ պաշտօնապէս Պետութիւնն Օսմանեան, զիարդ այսօր Սինոդն ձեռներէց լինի մտանել ի գրաւոր հաղորդակցութիւն ընդ թեմակալ Առաջնորդս և ընդ ժողովուրդս Հայոց որ ի Տաճկաստան, պահանջելով եւս զի ի ձեռն [illegible] հաղորդեսցին շրջաբերականք իւր, մինչդեռ տեղական Պետական իշխանութիւնն չճանաչէ զնա բնաւ. և նոյն իսկ եկեղեցին Հայաստանեայց՝ որ ի Տաճկաստան, ճանաչէ զնա և մեծարէ իբրեւ ժողով հոգեւորական ի սեփականութիւն հոգեւոր գործոց եկեղեցւոյն Հայաստանեայց որ ի Ռուսաստան և եթ, որպէս է և մեր կեդրոնական Կրօնական ժողով, որ ընդ նախագահութեամբ Պատրիարքին Կոստանդնուպոլսոյ յանձնեալ է զգործս հոգեւորականս Եկեղեցւոյն Հայաստանեայց, որ ի Տաճկաստան, չունելով բնաւ յաւակնութիւն մտանել ի հաղորդակցութիւն ուղղակի կամ անուղղակի ընդ որ և իցէ վիճակ օտարաշխարհ Հայոց, թէ և ժամանակաւորապէս թափուր գտանիցի Աթոռն Կոստանդնուպոլսոյ ի Պատրիարքէ իւրմէ ։

Սինոդն և ի թիւ անդ շրջաբերականացն դրէ և այլ իմն թերութիւն, որոյ ծանր են յոյժ հետեւանք ։ Թիւ շրջաբերականացն ուղղեալ առ Առաջնորդս կողմանց մերոց է քառասուն և երեք, որք են՝

1. Թէքիրտաղ
2. Ադրիանուպոլիս
3. Վառնա
4. Դանուբեան իշխանութիւն (Մոլտովլաքիա)
5. Տրապիզոն
6. Ճանիկ
7. Շապին-Գարահիսար
8. Թամզարա և Ածպահր
9. Ամասիա և Մարզուան
10. Եւդոկիա
11. Սեբաստիա
12. Կարին
13. Վան
14. Լիմ և Կտուց Անապատք
15. Բասեն
16. Պայազիտ
17. Մուշ
18. Բղի
19. Բաղէշ
20. Դերջան
21. Բաբերդ
22. Երզնկա
23. Չնքուշ
24. Բալու
25. Չար-Սանճաք
26. Խարբերդ
27. Խուլէ Վանք և Չմշկածագ
28. Արաբկիր
29. Ակն
30. Քէմախ
31. Արղնի
32. Կեսարիա
33. Տիգրանակերտ
34. Քրդաստան
35. Եդեսիա
36. Պաղտատ
37. Գաղատիա
38. Զմիւռնիա
39. Եգիպտոս և Կրետէ
40. Պանտրմա
41. Կուտինա
42. Պրուսա
43. Նիկոմիդիա

Ի թուարկութեանս առաւել յայսմանէ երեւի՝ թէ Սինոդն ընդունի բաց ի Պատրիարքական Աթոռոյ Կ. Պոլսոյ զվերոյնշանակեալ քառասուն և երկու վիճակս և եթ Հայոց ի Տաճկաստան. սակայն առաջնորդական վիճակք Եկեղեցւոյն Հայաստանեայց ի Տաճկաստան են վաթսուն և հինգ, որպէս արդէն հոգելոյս Պատրիարքն Կ. Պոլսոյ Տ. Պօղոս Արքեպիսկոպոս ծանուցեալ է կանխաւ Սինոդին ի 1866 ամի, ի քսան և վեց ամսեանն Օգոստոսի, ի ժամանակս նորոյ ընտրութեան Կաթողիկոսի, յանուն ազգային Երեսփոխանական Ընդհանուր ժողովոյն Թուրքիաբնակ Հայոց ։ Քանզի կարծել թէ Թեմական վիճակք Հայոց՝ որ ընդ Հովանաւորութեամբ մեծի Հայրապետին և Մայրագոյն Պատրիարքին Կաթողիկէ Սրբոյ Էջմիածնի ի Տաճկաստան՝ իցեն այնք և եթ որ կան ընդ ուղղակի իրաւասութեամբ Պատրիարքին Կ. Պոլսոյ, է մեծ իմն և աններելի սխալմունք ։ Թողեալ զի այսօր նոյն իսկ յետնիքս այսորիկ վիճակք ընդ Պատրիարքութեամբ Կ. Պոլսոյ են թուով քառասուն և հինգ. քան որում թէ և յետ վերոյիշեալ թուաբերութեան 1866 ամի ի բաց եղեալ է անտի վիճակն Կարսայ, սակայն փոխանակ ընդ այնր Գիւլէճիկ որ կայր ընդ առաջնորդութեամբ Կուտինայ, այսօր կազմէ առանձին իմն առաջնորդութիւն, յորոյ վերայ նոյն ինքն հոգելոյս Հայրապետն Տ. Տ. Գէորգ Դ. ձեռնադրեալ է եպիսկոպոս ի 1880 ամի, որպէս և գիտակ իսկ է Սինոդն. ուրեմն վիճակք Պատրիարքութեան Կ. Պոլսոյ են քառասուն և հինգ ։ Սակայն թողեալ զայս անճշդութիւն, զոր գործէ Սինոդն ի թիւն թեմական առաջնորդութեանց Հայոց Տաճկաստանեայց, որո՞վ իրաւամբ արդեօք, կամ՝ որո՞վ խորհրդով Սինոդն թէ՛ ի 1866 ամի և թէ՛ զայս նուագ զառաջնորդական վիճակս, որք կան ընդ անմիջական հովուութեամբ Աթոռոյն Սսոյ, Աղթամարայ և Երուսաղէմի, ի բաց հանէ ի վիճակէ անտի ընդհանրական Հայրապետին Հայաստանեայց Ս. Եկեղեցւոյ որ ի Տաճկաստան, վիճակ որ կախեալ կայ զՊատրիարքէն Կ. Պոլսոյ առաջի Օսմանեան Պետութեան և Ազգիս ըստ իրաւանց փոխանորդութեան Նորա Կաթողիկոսութեան ամենայն Հայոց ։

Արդ՝ եթէ այն երեքին Աթոռք՝ Թեմական վիճակօքն իւրեանց ենթարկեալ կան Պատրիարքութեան Կ. Պոլսոյ, և սա ինքն կայ ստորադասեալ Առաքելական մեծի Աթոռոյն որ ի Ս. Էջմիածին, ապա ուրեմն վիճակ Կաթողիկոսութեան ամենայն Հայոց ի Տաճկաստան են ամենայն առաջնորդականք Պատրիարքութեան Կ. Պոլսոյ և Երուսաղէմի. և Կաթողիկոսութեանց Սսոյ և Աղթամարայ ։ Եւ նոքա այսօրէն Կաթողիկոսութիւնք՝ գիտէ ապաքէն Ձերդ Ամենապատուութիւն, թէ մասնականք են, և չկարեն բնաւ, ո՛չ անկախ թեմ, և ո՛չ առանձին եկեղեցի, այլ՝ մասն են և նորա Եկեղեցւոյն Հայաստանեայց ընդ միով և նոյն Հովուապետաւ, որ է Հայրապետն ծայրագոյն Պատրիարքն Արարատեան Մայր Աթոռոյ Սրբոյ Էջմիածնի, և Հոգեւոր Տէրն և Կաթողիկոսն ամենայն Հայոց ։ Զի եթէ չէր այս այսպէս, ո՞ւր է միութիւն Հայաստանեայց Եկեղեցւոյ, իբր ճշգրտիցի տեղւոյն Արարատեան Հայրապետին որոյ Կաթողիկոս ամենայն Հայոց եթէ կան որդիք Հայաստանեայց Եկեղեցւոյ որք արտաքոյ փարախի Հովուապետութեան Նորա գտանիցին ։ Եւ մինչ յաջորդն սորոյ Առաքելոյ Թադէի և Բարթուղիմէոսի չհովուիցէ, այլ ևս զհօտն զոր ծնան նոքա ի Քրիստոս, և զորոյ Աթոռն ժառանգեաց լուսաւորիչն Հայոց մեր Տէր Սուրբ Գրիգոր, ստանձնելով զայն յաջորդացն իւրոց անուամբ և իրաւամբ հայրապետութեան միոյ, Սուրբ, Կաթողիկէ և Առաքելական Եկեղեցւոյ Հայաստանեայց ։

Ի նկատումն առեալ զայս ճշմարտութիւն Ազգային Երեսփոխանական Ընդհանուր ժողովն Հայոց որ ի Տաճկաստան, հրաւիրեաց ի 1866 ամի ի ձեռն Հոգելոյս Պատրիարքին Կ. Պոլսոյ Տ. Պօղոսի Արքեպիսկոպոսի զաթոռակալս Սսոյ, Աղթամարայ և Երուսաղէմի մասնակցել յայնժամ ընտրութեան Նորոյ Կաթողիկոսին ։ Եւ արդարեւ Աթոռքն այնորիկ առաքեցին ի ժամանակին յայնմիկ փոխանորդս առանձինն, որք յանուն նոցա մասնակցեցան քուէարկութեան ի վիճակային Համագումար ժողովի Եկեղեցւոյն, որպէս և յետոյ ուրեմն յԱզգային Երեսփոխանական ընդհանուր ժողովի, առաջի [illegible] և ազնուական վիճակս նոցին ։ Այսու օրինակաւ ընտրութիւնն այն եղեւ յընդհանրութենէ անտի որդւոց Հայաստանեայց Ս. Եկեղեցւոյ սփռելոց ի Տաճկաստան և ի սահմանս իշխանութեան նորա ։

Այս ամենայն պատմական իմն է եղելութիւն, որ ծանօթ է Սինոդին ի պաշտօնական տեղեկագրութենէ անտի Հոգելոյս Պատրիարքին Կ. Պոլսոյ Տ. Պօղոսի Արքեպիսկոպոսի գրելոյ յանուն Ազգային Երեսփոխանական ընդհանուր ժողովոյն, որ ի 26 ամսեանն Օգոստոսի 1866 ամի, որ ոչ միայն գտանի ի Դիւանի անդ Սրբոյ և մեծի Աթոռոյդ, որպէս և ի դիւանս անդ Պատրիարքութեանցն Կ. Պոլսոյ և Երուսաղէմի, և Աթոռոյն Սսոյ և Աղթամարայ, այլ և Պատճէն Նորա հրատարակեցաւ յ[illegible] պաշտօնական ամսաթերթի Ս. Աթոռոյդ, ի թիւն ԺԱ. րդ ամսեանն Նոյեմբերի 1883 ամի ։

Ըստ ճշգրտելոյ համառօտիւ զայս ամենայն՝ ասացաք նոյնպէս, թէ ընդէ՞ր Ազգային Երեսփոխանական ընդհանուր ժողովն Հայոց Տաճկաստանեայց սահմանեաց յետ հասուն և ազդաշահ խորհրդակցութեանց, յառանձինն գումարմանս իւր անդ Թ. ԺԱ. րդ. և ԺԲ. րդ. 1883 շրջանի, ըստ եղանակի ընտրութեան 1866 ամի մասնակցել և յայս Նորոյս ընտրութիւն կաթողիկոսական, որպէս կանխեցաք գրել առ Ամենապատուութիւն Ձեր ի 1 ամսեանն Յունուարի այսր ամի ։

Ազգային երեսփոխանական ընդհանուր ժողովն ի վերջիւ գումարմանս իւր անդ վարեցաւ, և պարտ էր վարել, ըստ Նախորդ ժամանակին, յորում գրեալ էր արդէն առ Սինոդն ասելով, «Տեսեալ (Ազգային ժողովն) զի ընտրական կարգադրութիւնս այս (առաջարկեալն յայնժամ ի Սինոդէն ի 11 ամսեանն Սեպտեմբերի 1865 ամի) որ թերեւս համաձայն իցէ կանոնաւորութեան եկեղեցական Վարչութեան մերայնոց Ռուսաստանեայց, այլ ոչ ի դէպ գայ բնաւին Թուրքիաբնակ Հայկազանց քաղաքական վիճակի պարագայից, որք պահանջեն՝ միայն ի ձեռն պաշտօնական գլխոյ Ազգին, այն է՝ Պատրիարքին Կ. Պոլսոյ, և ընդ Նորին Նախագահութեամբ կարգեալ Ազգային Կեդրոնական ժողովոյ, ունել պաշտօնական յարաբերութիւնս ընդ համայն համազգիս օտարաշխարհս . . . վասն որոյ և ազգային երեսփոխանական ընդհանուր ժողովն սահմանեաց զմասնակցութիւն Թուրքիաբնակ Հայոց ընտրութեան Հայրապետին ամենայն Հայոց առնել ոչ ի վիճակաւորաց և ի ժողովրդականաց պատգամաւորս, և կամ, քանզի այս առանձինն խնդրելով ըստ Սինոդիդ, որ նոր իմն է եղանակ ընտրութեան, և ոչ երբեք ի գործ եղեալ աստանօր ի մէջ մեր ։ Այլ զհամօրէն Տաճկաստանի և Դանուբեան իշխանաց Հայոց ընդունել ի մասնակցութիւն ընտրութեան Հայրապետին ամենայն Հայոց ըստ կարգաց վաղնջուց և օրինաց Հայաստանեայց մի, Սուրբ, Կաթողիկէ և Առաքելական Եկեղեցւոյ.»

Եւ արդարեւ, վաղնջուց օրէնք և կարգ Հայաստանեայց Եկեղեցւոյ որ ի Տաճկաստան, ի մասնակցութիւն ընտրութեան Հայրապետին ամենայն Հայոց՝ եղեալ է այսպէս ։ Աթոռն Պատրիարքութեան Կ. Պոլսոյ՝ հոգեւորական և աշխարհական ժողովովքն իւրով՝ համօրէն է առաջի Ազգին և՝ Օսմանեան Պետութեան ներկայացուցիչ Եկեղեցւոյն Հայաստանեայց համօրէն որ ի Տաճկաստան ։ Այս այսպէս ընկալեալ է ի սկզբանց անտի հաստատութեան Աթոռոյ Պատրիարքութեան Հայոց որ ի Կ. Պոլիս, առանց բնաւ խնդիր անգամ լինելոյ ի Թեմական առաջնորդութեանց եղելոյ ընդ իրաւասութեամբ Պատրիարքական Աթոռոյն Կ. Պոլսոյ յանուն փոխանորդութեան Հայրապետին ամենայն Հայոց ։

Յորժամ Թուրքիաբնակ ազգն Հայոց ցանկացաւ զի Ազգային ժողովքն և իշխանութիւն կանոնաւորեսցին գրաւոր կանոնադրութեամբ ի 1860 ամի, խմբագրեցաւ յայնժամ Սահմանադրութիւնն, որ և վաւերացաւ ի 1863 ամի ի Պետութենէն Օսմանեան, և եմուտ ի կարգս և ի համարս օրինաց և օրինագրոց Օսմանեան Պետութեան ։

Այն այս Սահմանադրութիւն՝ ոչ նորաստեղծ ինչ է, այլ՝ խմբագրութիւն սովորութեանց կարգաց և կանոնաց, որովք վարէր Պատրիարքութիւնն Կ. Պոլսոյ ի սկզբանց անտի հաստատութեան իւրոյ ։

Երրորդ յօդուած հիմնական սկզբանց Սահմանադրութեանն այսպէս ասէ.

«Ազգին պարտաւորութիւնն է . . . Հայաստանեայց Եկեղեցւոյ դաւանութիւնն և աւանդութիւնները անարատ պահել ։»

Կանոնադրութեան առաջնորդ տրամադրութեան Սահմանադրութեան այսորիկ խօսելով զերաւանց և զգումարմանէ Ազգային երեսփոխանական ընդհանուր ժողովոյն՝ այս [illegible] մասնակցութեան ընտրութեան Հայրապետին ամենայն Հայոց, առնելով յերկրորդում անդ պարբերութեան, «Բ. (Ընդհանուր ժողովը կը գումարի) Կաթողիկոսի ընտրութեան մասնակից ըլլալու համար ։» Ըստ որում՝ այն այս Ազգային երեսփոխանական ընդհանուր ժողովն, ընդ նախագահութեամբ Պատրիարքին Կ. Պոլսոյ՝ որպէս կանխեցաք ասել, է միակ և օրինաւոր ներկայացուցիչ ամենայն թեմական վիճակաց եղելոց ընդ իրաւասութեամբ Պատրիարքութեան Կ. Պոլսոյ և Երուսաղէմի, և մասնական Կաթողիկոսութեանցն Սսոյ և Աղթամարայ առաջի Պետութեան Օսմանեան և Ազգին ։

Արդ՝ ոչ եթէ, որպէս կարծեն ոմանք, Սահմանադրութիւնն է որ եւս զայս իրաւունս Ազգային երեսփոխանական ընդհանուր ժողովոյն Տաճկաստանեայց, այլ՝ ի չորից և աւելի դարուց հետէ այս իրաւունք էին Ազգային երեսփոխանական ընդհանուր ժողովոյն, կազմելոյ ընդ նախագահութեամբ Պատրիարքին Կ. Պոլսոյ ի բարձրաստիճան և յայլ եկեղեցականաց մայրաքաղաքիս, որպէս և յամիրայից և յայլոց արհեստաւորաց (էսնաֆ) ։ Սահմանադրութիւնն՝ [illegible] և եթ արար զայս Ազգային երեսփոխանական ընդհանուր ժողով, որով և առաւել եւս արժանացաւ նա լինել օրինաւոր ներկայացուցիչ Ազգին, ըստ որում մէն մի անդամք նորա թէ՛ եկեղեցականք և թէ՛ աշխարհականք ընտրեալք են իբրեւ պատգամաւորք, եկեղեցականքն յեկեղեցական կարգէ, և աշխարհականքն՝ յաշխարհական դասէ ։ Եւ մինչ ի հնումն անդ Ազգային երեսփոխանական ընդհանուր ժողովի, որ յառաջ քան զՍահմանադրութիւնն, անդամք էին նշանաւոր Պոլսեցի Հայք և եթ, այժմ շնորհիւ Սահմանադրութեան ոչ միայն մէն մի արուարձան Կ. Պոլսոյ, այլ և իւրաքանչիւր թեմական վիճակ ընտրէ զիւր Երեսփոխանս, և առաքէ յանդամակցութիւն Ազգ. Երեսփոխանական Ընդհանուր ժողովոյն, որով ի կեդրոնական մեծի ժողովին յանձնել ներկայանան ամենայն Թեմական վիճակք ի ձեռն պատգամաւորաց ընտրելոց ժողովրդական քուէարկութեամբ ։

Աչա տեսանի յայտնապէս, զի ազգային այս Երեսփոխանական Ընդհանուր Ժողով ի վաղեմի բազմադարեան իրաւանց ունի կատարելապէս իրաւունս մասնակցելոյ յԸնտրութիւն ընդհանրական Հայրապետին Արարատեան Մայր Աթոռոյ Սրբոյ Էջմիածնի, յանուն և ի դիմաց ամենայն Հայոց եղելոց ընդ իրաւասութեամբ Պատրիարքութեան Հայոց Կ. Պոլսոյ ։ Զայն զայս անբռնաբարելի իրաւունս իւր գործադրեալ է ցարդ Ազգային Երեսփոխանական Ընդհանուր ժողովն այն մեծ՝ ոչ միայն յառաջ քան զՍահմանադրութիւն Թուրքիարնակ Հայոց և նախ քան զՊալօժէնիան Ռուսահայոց, այլ և յետ հաստատութեան երկոցուն ևս կանոնադրութեանց ։ Բայց առաւել զայն զայս իրաւունս Ազգային երեսփոխանական Ընդհանուր ժողովոյն ոչ միայն ընկալեալ է Տէրութիւնն Օսմանեանց, այլ և նոյն ինքն Պետութիւնն ամենայն Ռուսաց, զի Պատրիարքութիւնն Կ. Պոլսոյ այսու օրինակաւ և եթ մասնակցեալ է ընտրութեան Կաթողիկոսաց նոյն իսկ յաւուր Պալօժէնեայի ։

Արդէն Ձերդ Ամենապատւութիւն որ անձամբ իսկ իբրև հրաւիրակ Ս. Աթոռոյն ի 1858 ամի գտաւ ի մայրաքաղաքիս, գիտել գիտէ զայս ամենայն, որպէս և զանցս, որ անցին ի ժամանակի անդ ընտրութեան Տ. Տ. Գէորգայ Դ. Երջանկայիշատակ Կաթողիկոսի ամենայն Հայոց ։

Արդ՝ կարգադրութիւն զոր հաղորդէ մեզ Սինոդն զեղանակէ ընտրութեան Հայրապետին ամենայն Հայոց, եթէ օրինաւոր և գործադրելի իսկ համարիցի ի Ռուսաստանեաց Հայոց, սակայն ոչ բնաւ ի դէպ գայ վարչական դրութեան Թուրքիարնակ Հայոցս, զոր ընկալեալ ունիմք ի դարաւոր ժամանակաց հետէ ։

Աչա ի վերայ հիմանցս այսոցիկ եղև վերջնական վճիռ Ազգային Երեսփոխանական Ընդհանուր Ժողովոյն, զոր ի վեր անդր յիշեցաք, և որպէս ցուցաք, կարծեմք, թէ ոչ նոր ինչ է վճիռն, ոչ նորագիւտ կանոն և ոչ չորթումն իրաւանց թեմական առաջնորդութեանց հոգևորականաց և ժողովրդականաց, այլ՝ շարունակութիւն օրինաց և կանոնաց, որովք վարեալ է միշտ Պատրիարքական Աթոռն Կ. Պոլսոյ աւագ ժողովով իւրով ի մասնակցութիւն ընտրութեան անդ Կաթողիկոսի ամենայն Հայոց, յանուն և ի դիմաց համօրէն Առաջնորդութեանց Թուրքիարնակ Հայոց ։

Աւարտ առնեմք ուրեմն պատասխանագրոյ մեր այսմիկ, որ գրեցաւ խորհրդակցութեամբ Կաթողիկոսական Յանձնաժողովոյն և ըստ վճռոյ Ազգային Երեսփոխանական ընդհանուր ժողովոյն, ծանուցանելով Ձերում Ամենապատուութեան և պատուական Սինոդիդ, թէ՝ ըստ գրելոյ մեր առ Բարձր Սրբազնութիւնն Ձեր ի 1 ամսեանն Յունուարի այսր ամի, և զայս նուագ Ազգային Երեսփոխանական ընդհանուր ժողովն մասնակցեսցի ընտրութեան Կաթողիկոսին ամենայն Հայոց ըստ հնաւանդ եղանակի 1866 ամի ։ Եւ արդէն իսկ ըստ այնմ ձեռնամուխ եղեալ է մեր ընտրական գործողութեանց, և չկարեմք փոփոխել զտրամադրութիւնս ընտրական օրինաց մերոց, զի չէ մեզ մարթ օտար իմն եղանակաւ գալ ի մասնակցութիւն ընտրութեան Կաթողիկոսին ամենայն Հայոց ։

Աներկբայ իսկ եմք, Սրբազան Տէր, զի յառաջիկայս յայտնապէս քաջ իսկ խելամուտ լինիցի Ձերդ Ամենապատւութիւն, որպէս և Սինոդն պատուական, թէ ոչ այլ ինչ ունիմք մեք ի կէտ նպատակի, բայց եթէ զօգուտ համօրէն ազգին, որպէս և զմիութիւն, զշինութիւն և զազատութիւն ուղղափառ և Սուրբ Եկեղեցւոյս Հայաստանեայց ։ Եւ ի սոյն վախճան ոչ այլով իւիք օրինակաւ կարեմք մեք հասանել, բայց եթէ պինդ ունելով զկանոնս և զաւանդութիւնս, որոց պատկառ կացին Հարք մեր, և որոց պարտ է և մեզ հետևեալ ոգւով մնալ հաւատարիմ ։

Ցամի Տեառն 1884
Ի 11 ամսեանն Փետրուարի
Եւ յԱզգ. Թուականի ՌՅԼԳ.
Ի Պատրիարքարանի Հայոց Կ. Պոլսոյ
Մնամ եղբայրանուէր ողջունիւ ի Քրիստոս Յիսուս և յայն մեր ամենայն
Աղօթակից եղբայր
Նախագահ
Ազգային Երեսփոխանական ընդհանուր Ժողովոյ Հայոց Տաճկաստանեայց
ՆԵՐՍԷՍ ԱՐՔԵՊԻՍԿՈՊՈՍ

Ատենադպիր — Ատենապետ
ՅԱԿՈԲ ԳՈՒՐԳԷՆ — Ք. ՂԱԶԱՐՈՍԵԱՆ
Թիւ 220

ՕԳՏԱԿԱՐ ԽՐԱՏ ՄԸ

Եթէ կուզէք աղաւնէտանց ոջիլները և այլ ճճիները սպաննել, առէք գաճ (ալչը), փոշիացուցէք, և աղաւնէտան գետինը սարածեցէք ։ Աղաւնիներն այնչափ գոհ կըլլան որ իրենց ոտքերովը կը քերեն գետինը, գաճի փոշիովը կը ծածկուին և թաչելով, աղաւնէտան ամեն կողմը փոշին կը ցրուեն ։ Արդիւնքն անմիջական կըլլայ և կարծր հաւկիթներ կածնեն ։

ԻՒՂԱՆ

ԽԱԶԻՆԷԻ ԽԱՍՍԱՅԻ ՇԱՀԱՆԷ

Երզագ անպարընըն պիր սէնէլիք իտարէսի իչուն էքսիլթէ Թալիբօլունուր խուսարմաչէթ մօմընըն պէհէր ճէքիսի գըյէսի տօգուզ ղուրուշ վէ Անվէրս-Էրօլի խուսարմաչէթ մօմըն տախի պէհէր ճէքիսի գըյէսի եէտի ղուրուշ օթուզ փարատա Թալիպի զուհուր էթմիշ օլուպ՝ գարարը գաթիսի նիսանը րումինին իքինճի բազար իրթէսի կիւնի վիրիլէճէյինտէն, ֆիյաթըն Թէնզիլի իլէ իթա իթմէյէ Թալիպ օլանլէրին եէվմի մէզքիւրտէ խազինէի խասսայի շահանէյէ պուլունմալէրի իլան օլունուր ։

300 մարթ 26 2–3

ԻՒՂԱՆ

ԽԱԶԻՆԷԻ ԽԱՍՍԱՅԻ ՇԱՀԱՆԷ

Խազինէի խասսայի շահանէնին պիր սէնէլիք խարճէսինէ մէյլում միհիմմաթը գըրթ ասլըէ Թալիպի եօղէսինտէ օլուպ, գարարը գաթիսի իշպու մարթը րումինին օթուզընճը ճումա իրթէսի կիւնի վիրիլէճէյինտէն՝ Թալիպ օլանլէրին եէվմի մէզքիւրտէ խազինէի խասսայի շահանէյէ պուլունմալէրի իլան օլունուր ։

300 մարթ 26 3–3

ԾԽԱԽՈՏԻ ՇԱՀԱԿՑԱԿԱՆ ԲԷԺԻ ԹՈՒՐՔԻՈՅ

ԱԶԴ

Օսմանեան կայսրութեան շահակցական Բէժին կը ծանուցանէ հասարակութեան թէ յառաջիկայ ապրիլ 2/14էն սկսեալ ի վաճառ պիտի հանէ իւր ծխախոտ, սիգարէթ և թութուն այլ և այլ տեսակներն, հետևեալ գիներով, մէճիտիէն 19 ղրշ.էն վճարելի ։

ԾԽԱԽՈՏ

Ա. տեսակ. գին 190 ղրշ.

1000 կրամնոց տուփն	190
500 »	95
250 »	47 1/2
100 »	19
25 » ծրարն	4 3/4

Բ. տեսակ. գին 120 ղրշ.

1000 կրամնոց տուփն	120
500 »	60
250 »	30
100 »	12
25 » ծրարն	3

Գ. տեսակ. գին 60 ղրշ.

1000 կրամնոց տուփն	60
500 »	30
250 »	15
100 »	6
25 » ծրարն	1 1/2

Դ. տեսակ. գին 40 ղրշ.

250 կրամնոց տուփն	10
25 » ծրարն	1

Ե. տեսակ. գին 24 ղրշ.

31 1/4 կրամնոց ծրարն	30 փր.

Զ. տեսակ. գին 16 ղրշ.

21 1/4 կրամնոց ծրարն	20 փր.

Այս տեսակը մի միայն գիւղօրէից մէջ պիտի վաճառուի ։

—

ՍԻԿԱՐԷԹ

Ա. տեսակ (Զըվանալը) ղրշ.

500 հատնոց տուփը	140
100 »	28
25 »	7

(Զըվանալըդ)

500 հատնոց տուփը	100
100 »	53
25 »	7 1/2

Բ. տեսակ

500 հատնոց տուփը	90
100 »	18
25 »	4 1/2

Գ. տեսակ

500 հատնոց տուփը	50
100 »	10
25 » ծրարը	2 1/2

Դ. տեսակ

500 հատնոց տուփը	35
25 » ծրարը	1 3/4

Ե. տեսակ

500 հատնոց տուփը	20
25 » ծրարը	1

ԲԹԱԽՈՏ

1000 կրամնոց տուփը	120
50 » ծրարը	6

Բոքէ տը Փարի, գին 80 ղրշ.

250 կրամնոց տուփը	20
50 » ծրարը	4

Ընդհ. Տնօրէնութիւն

Կ. Պոլիս, 16/28 յուն. 1884

Արտօնատէր, Մ. ՏԱՄԱՏԵԱՆ
ՏՊԱԳՐ. ԹԻՒՆ ՉԱՐԷՆ
Գալաթիա, Բիւյիւքճիւլր փողոց, Թիւ 4

ՇԻՐՔԷԹԻ ԽԱՅՐԻԷԻ ՇՈԳԵՆԱՒՈՒՑ ԵՐԹԵՒԵԿՈՒԹԵԱՆ ՑՈՒՑԱԿԸ

1884 ՄԱՐՏ ԱՄՍՈՅ

ՎՈՍՓՈՐԷՆ ԻՋՆՈՂ ՇՈԳԵՆԱՒՆԵՐ

ՆԱՒԱՄԱՏՈՅՑՔ	ԹԻՒՔ ՇՈԳԵՆԱՒՈՒՑ																								
	21	33	32	23	4	28	25	2	20	32	1	21	18	25 բ	23	28	3	ա	4	20	2	28	23	25	4
	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.
Ա. Քավաք	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	8 15	—	—	—	—	—
Բ. Քավաք	—	—	—	—	—	—	—	—	2 08	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	8 23	—	—	—	—	—
Եէնի մահալլէ	—	—	12 45	—	—	—	—	—	2 13	—	—	—	—	—	—	—	4 15	—	6 30	8 33	—	—	—	—	—
Մէգար պուրնու	—	—	12 49	—	—	—	—	—	2 22	—	—	—	—	—	—	—	4 19	—	6 34	8 37	—	10	—	—	—
Պէօյիւք տէրէ	—	—	12 53	—	—	—	—	—	2 26	—	—	—	3	—	—	—	4 25	—	6 38	8 41	8 45	10 04	—	—	—
Փիրէճ պուրնու	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Թարապիա	—	—	1 04	—	—	—	—	—	2 34	—	—	—	3 11	—	—	—	4 34	—	6 49	8 52	8 56	10 15	—	—	—
Պէյքօզ	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	3 20	—	—	—	—	4 45	6 58	9 1	9 5	—	—	—	—
Բաշա պաղչէ	—	—	—	1 07	—	—	—	—	—	—	—	—	3 27	—	—	—	—	4 52	7 05	—	9 12	—	—	—	—
Եէնի քէօյ	—	—	1 15	—	—	—	1 20	—	2 43	—	—	2 50	—	—	—	—	4 45	—	7 15	9 13	—	10 26	—	—	—
Բ. բէյ. մահալլէ	—	—	—	1 15	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5	—	—	״	—	—	—	—
Ըսթինիա	—	—	—	—	—	—	1 27	—	—	—	—	2 56	—	—	—	—	4 52	—	—	״	—	—	—	—	—
Էմիրկեան	—	—	—	—	—	—	1 32	—	—	—	—	3 01	—	—	—	—	4 59	—	7 24	9 22	—	10 35	—	—	—
Գայաճը քէօյ	—	—	—	—	—	—	1 35	—	—	—	—	3 04	—	—	—	—	5 02	—	—	9 25	—	—	—	—	—
Քանլըճա	—	—	—	1 23	—	—	—	—	—	—	—	—	3 42	—	—	—	—	5 08	7 38	—	9 26	—	—	—	—
Ռ. Հիսար	—	—	—	—	—	—	1 45	—	—	—	—	3 15	—	—	—	—	5 10	—	7 42	9 33	—	10 45	—	10 50	—
Ա. Հիսար	—	—	—	1 29	—	—	—	—	—	—	—	—	3 48	—	—	—	—	5 14	7 51	—	9 32	—	—	—	—
Քանտիլլի	—	—	—	1 35	—	1 35	—	—	—	2 35	—	—	3 55	—	4	—	—	5 20	7 57	—	9 39	—	10 30	—	—
Վանի քէօյ	12 30	—	—	—	—	1 41	—	—	—	2 41	—	—	״	—	4 06	—	—	5 25	—	—	9 45	—	—	—	—
Պէպէք	—	12 45	—	—	—	—	1 51	1 55	—	—	—	3 22	—	3 25	—	—	5 18	—	—	9 41	—	—	—	—	11 10
Առնաուտ քէօյ	—	12 52	—	—	1 25	—	—	2 02	—	—	2 45	—	—	3 32	—	4 05	5 25	—	8 07	9 48	—	10 58	—	—	—
Չէնկէլ քէօյ	12 37	—	—	—	—	1 48	—	—	—	2 48	—	—	״	—	4 15	—	—	5 33	8 15	—	9 52	—	—	—	—
Քուրու չէշմէ	—	12 59	—	—	1 33	—	—	2 09	—	—	2 53	—	—	3 39	—	4 13	5 32	—	—	9 55	—	—	—	—	—
Պէյլեր պէյի	12 44	—	—	—	—	1 54	—	—	—	2 53	—	—	״	—	4 19	—	—	5 40	8 21	—	9 58	—	—	—	—
Օրթաքէօյ	—	1 07	—	—	1 42	—	—	2 17	—	—	3 02	—	—	3 47	—	4 21	5 40	—	8 30	10 3	—	11 10	—	—	—
Քուզկունճուք	12 50	—	—	—	—	2 01	—	—	—	3 01	—	—	״	—	4 36	—	—	5 47	8 39	—	10 5	—	—	—	—
Պէշիկթաշ	—	1 15	—	—	1 57	—	—	2 25	—	3 11	3 11	—	—	3 55	4 46	4 29	5 58	—	8 49	10 11	—	11 18	—	—	—
Իսկիւտար	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	״	—	—	—	—	5 55	8 59	—	10 13	—	—	—	—
Քապաթաշ	1 02	—	—	—	—	—	—	2 34	—	—	—	—	—	4 04	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
ԿԱՄՈՒՐՋ	1 10	1 30	1 50	2 20	2 03	2 17	2 20	2 42	3 23	3 26	3 26	3 53	4 30	4 12	5 01	4 44	6 03	6 10	9 14	11 26	10 28	11 33	11 —	11 20	11 40

═══ Այսպէս նշանով ժամերը կը նշանակեն հաղորդակցութիւն երկու շոգենաւուց ։ ա. Ուրբաթ օրերը միայն ։ բ. Բացի ուրբաթ օրերէ ։
ԾԱՆՕԹՈՒԹԻՒՆ. Ի բաց առեալ շոգենաւուց մեկնելու ժամերէն, միւսորդ ժամերը փոփոխութեան ենթակայ են դէչ օդի կամ այլ պատճառաւ ։

ԿԱՄՈՒՐՋԷՆ ՄԵԿՆՈՂ ՇՈԳԵՆԱՒՆԵՐ

ՆԱՒԱՄԱՏՈՅՑՔ	ԹԻՒՔ ՇՈԳԵՆԱՒՈՒՑ																								
	21	33	32	1	4	25	23 բ	ա	28	20	2	28	23	25	18	32	4	33	2	23	20	25	21	28	4
	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.
ԿԱՄՈՒՐՋԷՆ ՄԵԿՆ.	1 20	2 30	2 05	2 15	2 45	2 45	3 30	3 15	3 30	5	6 45	8 15	9 30	9 50	10 15	10 30	10 30	10 40	11 5	11 10	11 10	11 30	11 40	11 45	12
Քապաթաշ	—	—	—	—	2 53	—	—	—	—	5 25	—	—	9 40	—	—	—	—	—	11 15	—	—	—	11 50	—	—
Իսկիւտար	1 25	—	—	—	2 59	—	—	3 30	—	—	7 —	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Պէշիկթաշ	—	2 45	—	—	3 09	—	—	—	—	5 34	7 10	8 29	9 49	10 5	—	—	10 45	10 55	11 24	—	—	—	—	12 —	12 15
Քուզկունճուք	1 41	—	—	—	3 19	—	—	3 36	—	—	7 20	—	9 59	—	—	—	—	11 5	—	—	—	—	12 2	—	—
Օրթաքէօյ	—	2 53	—	—	3 23	—	—	—	—	5 37	7 29	8 37	—	10 13	—	—	10 53	—	11 32	—	—	—	—	12 8	12 23
Պէյլէր պէյի	1 48	—	—	—	3 28	—	—	3 43	—	—	7 38	—	10 6	—	—	—	—	11 12	—	—	—	—	12 9	—	—
Քուրու չէշմէ	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5 50	—	—	—	10 22	—	—	11 1	—	11 40	—	—	—	—	12 16	12 31
Չէնկէլ քէօյ	1 54	—	—	—	3 33	—	—	3 49	—	—	7 44	—	10 12	—	—	—	—	11 18	—	—	—	—	12 15	—	—
Առնաուտ քէօյ	—	3 4	—	2 40	3 41	—	—	—	3 55	5 57	7 52	8 45	—	10 29	—	—	11 9	—	11 47	—	—	—	—	12 23	12 38
Պէպէք	—	—	—	—	—	3 15	—	—	—	6 4	—	8 52	—	10 37	—	—	11 16	—	11 51	—	—	12 —	—	12 30	—
Վանի քէօյ	2 01	—	—	—	—	—	—	3 56	—	—	—	—	10 19	—	—	—	—	11 25	—	—	—	—	12 22	—	—
Քանտիլլի	—	—	2 35	—	3 49	—	4	4 02	—	—	8 2	—	10 26	—	10 45	—	—	11 31	—	11 40	—	—	—	—	—
Ա. Հիսար	2 11	—	—	—	3 57	—	—	4 08	—	—	—	—	—	—	10 51	—	—	—	—	11 46	—	—	—	—	—
Ռ. Հիսար	—	3 19	—	—	4 06	—	—	—	—	6 12	8 12	9	—	10 45	—	11 2	—	—	—	—	—	12 13	—	—	—
Քանլըճա	2 16	—	—	—	4 15	—	—	4 15	—	—	8 20	—	—	—	10 58	—	—	—	—	11 53	—	—	—	—	—
Գայաճը քէօյ	—	—	—	—	—	—	—	—	—	6 20	—	—	—	—	—	11 10	—	—	—	—	—	12 21	—	—	—
Էմիրկէան	—	3 24	—	—	4 24	—	—	—	—	6 25	8 28	9 9	—	—	—	11 13	—	—	—	—	—	12 24	—	—	—
Ըսթինիա	—	—	—	—	—	—	—	—	—	6 28	—	—	—	—	—	11 18	—	—	—	—	—	12 29	—	—	—
Բ. դէ. մահալլէ	—	—	—	—	—	—	—	4 25	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	12 2	—	—	—	—	—
Եէնի քէօյ	2 30	3 33	—	—	4 33	—	—	—	—	6 35	8 36	9 13	—	—	—	11 25	—	—	—	—	11 48	12 36	—	—	—
Բաշա պաղչէ	—	—	—	—	4 43	—	—	4 32	—	—	—	—	—	—	11 10	—	—	—	—	12 11	—	—	—	—	—
Պէյքօզ	—	—	—	—	4 50	—	—	4 41	—	6 47	—	—	—	—	11 17	—	—	—	—	12 18	—	—	—	—	—
Թարապիա	—	3 43	—	—	4 59	—	—	—	—	6 56	8 40	9 28	—	—	11 25	11 35	—	—	—	—	11 58	—	—	—	—
Փիրէճ պուրնու	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Պէօյիւք տէրէ	—	3 48	—	—	5 10	—	—	—	—	7 6	8 45	9 35	—	—	—	11 45	—	—	—	—	12 8	—	—	—	—
Մէգար պուրնու	—	—	—	—	5 14	—	—	—	—	7 10	—	9 40	—	—	11 38	11 49	—	—	—	—	12 12	—	—	—	—
Եէնի մահալլէ	—	3 59	—	—	5 18	—	—	—	—	7 14	—	—	—	—	—	11 52	—	—	—	—	12 16	—	—	—	—
Բ. Քավաք	—	—	—	—	—	—	—	—	—	7 24	—	—	—	—	11 50	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Ա. Քավաք	—	—	—	—	—	—	—	—	—	7 32	—	—	—	—	12 —	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

ԻՍԿԻՒՏԱՐԻ ԳԻԾ

ԻՍԿԻՒՏԱՐ—ԿԱՄՈՒՐՋ

	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.
Իսկիւտարէն	12 45	1 30	2	2 30	3 —	3 35	4 10	4 45	5 10	5 45	6 20	7	8 10	9	9 45	10 20	10 30	10 45	11 05	11 25	11 45	12 05
Պէշիկթաշ	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	5 20	— —	6 30	— —	8 20	— —	— —	10 30	— —	— —	— —	— —	— —	
Կամուրջ	1 —	1 45	2 15	2 45	3 15	3 50	4 25	5	5 30	6	6 40	7 15	8 30	9 15	10 —	10 40	10 45	11 —	11 20	11 40	12 —	12 20

ԿԱՄՈՒՐՋ—ԻՍԿԻՒՏԱՐ

	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.
Կամուրջէն	1 15	1 45	2 15	2 45	3 20	3 55	4 30	5	5 30	6 —	7 —	8 15	9	9 30	10 —	10 25	10 45	11 05	11 05	11 50	12 05	12 5
Պէշիկթաշ	— —	— —	— —	— —	— —	4 05	— —	— —	— —	6 10	— —	— —	9 10	— —	10 10	— —	— —	— —	— —	— —	— —	
Իսկիւտար	1 40	2	2 30	3	3 35	4 15	4 45	5 15	5 45	6 20	7 15	8 30	9 20	9 45	10 20	10 45	11 —	11 20	11 20	12 05	12 20	12 20

ԿԱՌԱԲԱՐՁ ՇՈԳԵՆԱՒ

ԻՍԿԻՒՏ. ՍԻՐՔԷՃ. ԻՍԿ.

	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.
Իսկիւտարէն	3 15	4 30	10 15	11 30
Գապաթաշ	3 30	— —	— —	11 45
Սիրքէճի իսկ.	3 35	4 50	10 35	— —

ՍԻՐՔԷՃ. ԻՍԿ. ԻՍԿԻՒՏ.

	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.
Սիրքէճի իսկ.	3 45	5 15	11 —	— —
Գապաթաշ	— —	5 30	— —	11 45
Իսկիւտար	4 05	5 45	11 20	12 —

ՀԱՐԷՄ ԻՍԿԷԼԷՍԻԻ ԳԻԾ

ԿԱՄՈՒՐՋ—ՀԱՐԷՄ ԻՍԿԷԼԷՍԻ

	[2] ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.
Կամուրջէն	3	4	11 —	
Սալաճաք	3 12	4 12	11 12	
Հարէմ իսկ.	3 15	4 15	11 15	

ՀԱՐԷՄ ԻՍԿԷԼԷՍԻ—ԿԱՄՈՒՐՋ

	[1] ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.
Հարէմ իսկ.	3 15	4 15	11 15	
Սալաճաք	3 22	4 12	11 22	
Կամուրջ	3 35	5 35	11 35	

---

[1] Բաց ի Հրէից տօն օրերէ. [2] Կիրակի օրն չկայ. [3] Քապաթաշով. [4] Քուզգունճքը.